

A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (nyolcadik tanács)

2011. június 16.*

A T-204/08. és T-212/08. sz. egyesített ügyekben,

a **Team Relocations NV** (székhelye: Zaventem [Belgium], képviselik: H. Gilliams és J. Bocken ügyvédek)

felperesnek a T-204/08. sz. ügyben,

az **Amertranseuro International Holdings Ltd,**

a **Trans Euro Ltd,**

a **Team Relocations Ltd**

(székhelyük: London [Egyesült Királyság], képviseli őket: L. Gyselen ügyvéd)

felpereseknek a T-212/08. sz. ügyben

* Az eljárás nyelve: angol.

az **Európai Bizottság** (képviselik: A. Bouquet, A. Antoniadis és N. von Lingen, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen

az EK [81.] cikkés az EGT-megállapodás 53. cikk szerinti eljárás[ban] (COMP/38.543 – „nemzetközi költöztetési szolgáltatások”-ügy) 2008. március 11-én hozott C (2008) 926 végleges bizottsági határozat részleges megsemmisítése iránti kérelem, valamint másodlagosan a felperesekre kiszabott bírság törlése vagy csökkentése iránti kérelem tárgyában,

A TÖRVÉNYSZÉK (nyolcadik tanács),

tagjai: S. Papasavvas, elnökként eljárva, N. Wahl és A. Dittrich (előadó) bírák,
hivatalvezető: N. Rosner tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2010. április 28-i tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet

A tényállás

1. A jogvita tárgya

- ¹ Az EK [81.] cikk és az EGT-megállapodás 53. cikke szerinti eljárás[ban] (COMP/38.543 – „nemzetközi költöztetési szolgáltatások”-ügy) 2008. március 11-én hozott C (2008) 926 végleges bizottsági határozat (a továbbiakban: határozat) szerint, amelynek összefoglalóját az *Európai Unió Hivatalos Lapjának* 2009. augusztus 11-i számában (HL C 188., 16. o.) tették közzé, a Team Relocations NV az árak közvetlen vagy közvetett rögzítésére, a piac felosztására és a közbeszerzési eljárás manipulálására irányuló kartellben vett részt a nemzetközi költöztetési szolgáltatások piacán Belgiumban. Az Európai Közösségek Bizottsága előadja, hogy a kartell csaknem 19 éven keresztül (1984 októberétől 2003. szeptemberéig) működött. Tagjai rögzítették az árakat, hamis ajánlatokat (úgynevezett „látszatáránlatokat”) tettek az ügyfeleknek, és egy pénzügyi kompenzációs rendszer (a továbbiakban: jutalékok) révén kölcsönösen kártalanították egymást az elutasított ajánlatokért.

2. A felperesek

- 2 A Team Relocationst 1993. május 7-én alapították (Belgiumban) a Transeuro Worldwide Movers NV cégnev alatt. Cégnevét 2002. szeptember 5-én módosították. 1994 januárjától a Team Relocations anyavállalata 100%-ban a Team Relocations Ltd, egy a költöztetési szolgáltatások ágazatában tevékenykedő társaság, amely részvényeinek 100%-a a Trans Euro Ltd társaság tulajdonában van. 2000. szeptember 8. óta a Trans Euro részvényeinek 100%-a az Amertranseuro International Holdings Ltd (a továbbiakban: Amertranseuro) tulajdonában van.
- 3 A 2006. szeptember 30-án lezárt pénzügyi évben az Amertranseuro 44 352 733 euró konszolidált világméretű forgalmat ért el.

3. A közigazgatási eljárás

- 4 A határozat szerint a Bizottság hivatalból indította meg az eljárást, mivel olyan információkkal rendelkezett, amelyek szerint egyes, a nemzetközi költöztetések ágazatában tevékenykedő belga társaságok olyan megállapodásokban vettek részt, amelyek az EK 81. cikkben foglalt tilalom hatálya alá eshetnek.
- 5 Így az [EK 81.] és az [EK 82.] cikk végrehajtásáról szóló első, 1962. február 6-i 17. tanácsi rendelet (HL 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) 14. cikkének (3) bekezdése alapján 2003 szeptemberében az Allied Arthur Pierre NV, az Interdean NV, a Transworld International NV és a Ziegler SA társaságnál be nem jelentett vizsgálatokat végeztek. E vizsgálatokat követően az Allied Arthur Pierre a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 2002. C 45., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet,

2. kötet, 155. o., a továbbiakban: 2002. évi engedékenységi közlemény) alapján mentesség, illetve a bírság csökkentése iránti kérelmet nyújtott be. Az Allied Arthur Pierre elismerte a jutalékokra és a látszatáránlatokra vonatkozó megállapodásokban való részvételét, felsorolta a részt vevő versenytársakat, többek között egy a Bizottság szervezeti egységei által korábban nem ismert versenytársat, és a szóbeli nyilatkozatait megerősítő dokumentumokat nyújtott be.

- 6 Az [EK] 81. és [EK] 82. cikkben meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) 18. cikke alapján írásban több tájékoztatáskérést intéztek a versenyellenes megállapodásokban részt vevő vállalkozásokhoz, a versenytársakhoz, valamint egy szakmai szervezethez. A kifogásközlést 2006. október 18-án fogadták el, és több társasággal közölték. A kifogásközlésre valamennyi címzett válaszolt. Képviselőik – az Amertranseuro, a Stichting Administratiekantoor Portielje, a Team Relocations Ltd és a Trans Euro képviselői kivételével – éltek a Bizottság aktájában foglalt dokumentumokba való betekintési jogukkal, amely dokumentumok kizárólag a Bizottság helyiségeiben voltak hozzáférhetőek. A betekintést 2006. november 6. és 29. között tették lehetővé számukra. A meghallgatásra 2007. március 22-én került sor.
- 7 A Bizottság 2008. március 11-én elfogadta a határozatot.

4. A határozat

- 8 A Bizottság azt állítja, hogy a határozat címzettjei, köztük a felperesek, a Team Relocations, az Amertranseuro, a Trans Euro és a Team Relocations Ltd, a nemzetközi költöztetési szolgáltatások ágazatában Belgiumban kartellben vettek részt, illetve felelősek azért. A kartell résztvevői legalább 1984-től 2003-ig rögzítették az árakat, felosztották egymás között az ügyfeleket, és manipulálták a közbeszerzési eljárásokat. Ennélfogva elkövették az EK 81. cikk egységes és folyamatos megsértését.

- 9 A Bizottság szerint az érintett szolgáltatások magukban foglalják mind a természetes személyek – azaz magánszemélyek, valamint vállalkozások, illetve közintézmények alkalmazottai – javainak, mind pedig a vállalkozások, illetve közintézmények javainak költöztetését. E költöztetések jellemzője, hogy Belgium jelenti azok kiindulási, illetve célpontját. Figyelemmel továbbá azon tényre, hogy a kérdéses, nemzetközi költöztetéssel foglalkozó társaságok mindegyike Belgiumban rendelkezik székhellyel, és a kartell Belgiumban folytatta tevékenységét, a Bizottság megállapította, hogy a kartell földrajzi központja Belgium.
- 10 A Bizottság a nemzetközi költöztetési szolgáltatások területén Belgiumban létrejött kartell résztvevőinek összesített forgalmát a 2002-es évre vonatkozóan 41 millió euróra becsülte. Mivel az ágazat méretét körülbelül 83 millió euróra becsülte, a résztvevő vállalkozások összesített piaci részesedését körülbelül 50%-ban állapította meg.
- 11 A Bizottság kifejti, hogy a kartell különösen arra irányult, hogy magas árakat vezessenek be és tartsanak fenn, és ezzel egy időben, illetve ezt követően egymás között olyan különböző formában felosszák a piacot, mint az árakra vonatkozó megállapodások, a piac hamis árajánlatok (látszatáránlatok) rendszere révén való felosztására vonatkozó megállapodások, valamint az elutasított ajánlatok vagy az ajánlattételtől való tartózkodás esetén pénzügyi kompenzációt nyújtó rendszerre (jutalékok) vonatkozó megállapodások.
- 12 A Bizottság megállapítja, hogy 1984 és a 90-es évek eleje között a kartell többek között az árak rögzítésére vonatkozó írásbeli megállapodások alapján működött. Ezzel párhuzamosan bevezették a jutalékokat és a látszatáránlatokat is. A jutalék a végső ár olyan rejtett eleme, amelyet a fogyasztónak kellett megfizetnie, anélkül hogy megfelelő ellenszolgáltatást kapott volna érte. Olyan pénzügyi összeget jelent ugyanis, amelyet a nemzetközi költöztetésre vonatkozó szerződést elnyerő költöztető társaságnak kellett megfizetnie azon versenytársak számára, amelyek nem kapták meg a szerződést, függetlenül attól, hogy ez utóbbiak szintén benyújtottak-e ajánlatot, vagy tartózkodtak attól. Azon költöztető társaságoknak járó egyfajta pénzügyi kompenzációról van

tehát szó, amelyek nem nyerték el a szerződést. A kartell tagjai kölcsönösen számlázták a jutalékokat az elutasított vagy olyan ajánlatok után, amelyek megtételétől tartózkodtak, fiktív szolgáltatásokra hivatkozva, és e jutalékok összegét kiszámlázták az ügyfeleknek. A Bizottság szerint úgy kell tekinteni, hogy e magatartás a Belgiumban nyújtott nemzetközi költöztetési szolgáltatások árainak közvetett rögzítését jelenti.

- 13 E kartell tagjai együttműködtek olyan látszatáránlatok tételében is, amelyek tévesen elhittették az ügyfelekkel, azaz a költöztetést fizető munkáltatókkal, hogy versenyen alapuló kritériumok szerint választhatnak. A látszatáránlat az ügyfélnek vagy a költöző személynek olyan költöztető társaság által tett álaránlat, amely nem szándékozott a költöztetést végrehajtani. Látszatáránlatok tétele keretében a szerződést elnyerni kívánó költöztető társaság (a továbbiakban: kérelmező társaság) úgy járt el, hogy az intézmény vagy a vállalkozás közvetlenül vagy a költözni kívánó személy révén közvetve több áraránlatot kapjon. E célból a kérelmező társaság megjelölte versenytársainak azon árat, biztosítási díj-mértéket és raktározási költségeket, amelyeken a szolgáltatást számlázniuk kellett. Ezt követően ezen, a kérelmező társaság által javasolt árnál magasabb árat adták meg a látszatáránlatokban. A Bizottság szerint, mivel a munkáltató rendszerint a legalacsonyabb árat ajánló költöztető társaságot választja, az ugyanazon nemzetközi költöztetésben érintett társaságok főszabály szerint előre tudták, melyikük nyerheti el az e költöztetésre vonatkozó szerződést.
- 14 Továbbá a Bizottság kiemeli, hogy a költöztető társaság által kért ár magasabb lehetett, mint amilyen egyébként lett volna, mivel az ugyanazon költöztetésben érintett többi társaság olyan látszatáránlatokat tett, amelyekben a kérelmező társaság által megjelölt ár szerepelt. Például a Bizottság a határozat (233) preambulumbekkezdésében az Allied Arthur Pierre 1997. július 11-i belső e-mailjét idézi, amely szerint: „[A]z ügyfél két [látszatáránlatot] kért, így magasabb árat kérhetünk.” Ennélfogva a Bizottság úgy érvel, hogy az ügyfeleknek tett látszatáránlatokkal manipulálták a közbeszerzési eljárást, így módon az összes ajánlatban szándékosan a kérelmező társaság áránál

magasabb árakat jelöltek meg, illetve ezen árak mindenképpen magasabbak voltak, mint amilyenek versenykörnyezetben lettek volna.

- 15 A Bizottság előadja, hogy e megállapodások 2003-ig fennálltak. Szerinte ezen összetett tevékenységek ugyanazon célt szolgálták, azaz az árak rögzítését, a piac felosztását és így a verseny torzítását.
- 16 Következésképpen a Bizottság elfogadta a határozat rendelkező részét, amelynek 1. cikke a következőképpen szól:

„A következő vállalkozások Belgiumban a nemzetközi költöztetési szolgáltatások árának közvetlen és közvetett rögzítésével, a piac egy részének egymás közötti felosztásával, valamint a közbeszerzési eljárás manipulálásával a megjelölt időszakokban megsértették az [EK] 81. cikk (1) bekezdését:

[...]

- g) [a Team Relocations] 1997. január 20-tól 2003. szeptember 10-ig; a Trans Euro [...] és a Team Relocations Ltd vállalkozással együtt 1997. január 20-tól 2000. szeptember 7-ig; [az Amertranseuro], a Trans Euro [...] és a Team Relocations Ltd vállalkozással együtt pedig 2000. szeptember 8-tól 2003. szeptember 10-ig;

[...]”

- 17 Következésképpen a határozat 2. cikkének i) pontjában a Bizottság 3,49 millió euró bírságot szabott ki a Team Relocationsra, amelyből 3 millió euró megfizetéséért a Trans Euro és a Team Relocations Ltd egyetemlegesen felel, 1,3 millió euró megfizetéséért pedig az Amertranseuro, a Trans Euro és a Team Relocations Ltd (a továbbiakban együtt: Amertranseuro-csoport) egyetemlegesen felel.
- 18 A bírságok összegének kiszámítása érdekében a Bizottság a határozatban az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról szóló közleményében (HL 2006. C 210., 2. o., a továbbiakban: 2006. évi iránymutatás) bemutatott módszert alkalmazta.

Az eljárás és a felek kérelmei

- 19 A Törvényszék Hivatalához 2008. június 4-én benyújtott keresetleveikkel a felperesek előterjesztették a jelen kereseteket.
- 20 A Törvényszék nyolcadik tanácsának elnöke a 2010. március 5-i végzésével a Törvényszék eljárási szabályzatának 50. cikke alapján a szóbeli szakasz lefolytatása és ítélethozatal céljából egyesítette a T-204/08. és T-212/08. sz. ügyeket.
- 21 Az előadó bíró jelentése alapján a Törvényszék (nyolcadik tanács) a szóbeli szakasz megnyitásáról határozott. A Törvényszék a 2010. április 28-án tartott tárgyaláson meghallgatta a felek szóbeli előadásait és a Törvényszék által feltett kérdésekre adott válaszaikat. A Hivatalhoz 2010. augusztus 6-án benyújtott levélben a Team Relocations a szóbeli szakasz újbóli megnyitását kérte. E kérelmet a 2010. szeptember 23-i határozattal elutasították.

- 22 A T-204/08. sz. ügyben a Team Relocations azt kéri, hogy a Törvényszék:
- semmisítse meg a határozat 1. cikkét;
 - semmisítse meg a határozat 2. cikkét a rá 3,49 millió euró bírságot kiszabó részében;
 - másodlagosan lényegesen csökkentse a határozatban kiszabott bírságot;
 - mindenképpen kötelezze a Bizottságot az eljárás költségeinek viselésére.
- 23 Ezenkívül a Team Relocations kéri, hogy a Törvényszék kötelezze a Bizottságot azon tényezők hozzáférhetővé tételére, amelyeket ez utóbbi figyelembe vett akkor, amikor az Interdeannel szemben egyébként kiszabott bírságot 70%-kal csökkentette.
- 24 A T-212/08. sz. ügyben az Amertranseuro, a Trans Euro és a Team Relocations Ltd azt kéri, hogy a Törvényszék:
- semmisítse meg a határozat 2. cikkének i) pontját annyiban, amennyiben az megállapítja egyetemleges felelősségüket az EK 81. cikknek és az EGT-Megállapodás 53. cikkének a Team Relocations által az 1997 januárja és 2003 szeptembere közötti időszakban állítólag elkövetett megsértéséért;

- másodlagosan semmisítse meg a határozat 2. cikkének i) pontját annyiban, amennyiben az nem korlátozza ténylegesen az Amertranseuro egyetemleges felelősségét 1,3 millió euró összegre;
- a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

25 A T-204/08. és T-212/08. sz. ügyekben a Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:

- a keresetet utasítsa el;
- a felpereseket kötelezze a költségek viselésére.

A jogkérdésről

26 A Team Relocations nyolc, a határozat megsemmisítésére és a bírság törlésére, illetve csökkentésére irányuló jogalapra hivatkozik. Az Amertranseuro, a Trans Euro és a Team Relocations Ltd két, arra alapított jogalapra hivatkozik, hogy a Team Relocations által elkövetett jogsértések nem tudhatók be nekik, és nem képesek megfizetni a bírságot. Mivel e két utóbbi jogalap megfelel a Team Relocations hetedik jogalapja első részének, illetve nyolcadik jogalapjának, azokra e kifogások vizsgálata keretében kell kitérni.

1. *Az arra alapított első jogalapról, hogy a Team Relocations nem vett részt a határozatban leírt egységes és folyamatos jogsértésben*

- 27 E jogalappal a Team Relocations vitatja a határozatban leírt egységes és folyamatos jogsértésben való részvételét.

A felek érvei

- 28 A Team Relocations azt állítja, hogy a határozatban megállapított egységes jogsértésért való felelősségének megállapításához a Bizottságnak bizonyítania kell először is azt, hogy a Team Relocationsnak tudomása volt a többi résztvevő jogellenes magatartásáról, illetve hogy azt ésszerűen előre láthatta, és hogy kész volt elfogadni ennek kockázatát, másodsor pedig, hogy a határozatban leírt különböző magatartások közös célkitűzéseket követtek, és hogy a Team Relocations saját magatartásával hozzá kívánt járulni e célok eléréséhez.
- 29 A Team Relocations szerint a Bizottság nem bizonyította, hogy e feltételek teljesülnek. Először is nem volt tudomása az egységes és folyamatos jogsértés fennállásáról. A határozat egyetlen olyan okirati bizonyítékra sem hivatkozik, amely alátámasztaná, hogy a Team Relocations tudott, vagy neki szükségszerűen tudnia kellett, az árakra és a látszatárjánlatokra vonatkozó megállapodásokról, amikor 1997-től kezdve időről-időre beleegyezett a jutalékokba. Csak 2002 februárjában tett, illetve kért először látszatárjánlatot. A Team Relocations nem vett részt olyan versenyellenes találkozókön sem, amelyeken átfogó versenyellenes megállapodást kötöttek volna.

30 Másodszor a Team Relocations úgy érvel, hogy nem vett részt sem átfogó megállapodásban, sem pedig „folyamatos” jogsértésben. Nem vett részt az árak rögzítésére vonatkozó írásbeli megállapodások egyikében sem. Azon jutalékok, amelyekhez beleegyezését adta, arra irányultak, hogy az egyéni költöztetők visszatéríthessék az adott költöztetéssel kapcsolatban felmerült költségeiket, nem pedig arra, hogy az árakat rögzítsék, vagy az ügyfeleket, illetve a piacot egymás között felosszák. E jutalékokra vonatkozó megállapodások szórványosak voltak, és azokat nem alkalmazták általánosan és automatikusan. A látszatáránlatokat mindig a költöző természetes személy kérésére, illetve legalábbis annak beleegyezésével szereztek, és azokat csak azt követően tették, hogy az ügyfél már kiválasztotta a költöztető vállalkozást.

31 A Bizottság vitatja ezen állításokat, és úgy véli, hogy a Team Relocations, mivel e megállapodások közül legalább kettőben részt vett, tudott, vagy neki szükségszerűen tudnia kellett, az egységes jogsértés alapját képező össztervről. Továbbá a Bizottság úgy véli, hogy azon állítás, miszerint a Team Relocations nem vett részt az árakra vonatkozó írásbeli megállapodásban, semmilyen hatással nincs az egységes és folyamatos jogsértésért való felelősségének megállapítására.

A Törvényszék álláspontja

32 E jogalappal a Team Relocations nem vitatja, hogy megsértette az EK 81. cikket. Úgy érvel azonban, hogy nem vett részt a határozatban leírt egységes és folyamatos jogsértésben. Következésképpen először is az egységes és folyamatos jogsértés fogalmára kell emlékeztetni.

Az egységes és folyamatos jogsértés fogalmáról

- 33 A Bíróság a C-49/92. P. sz., Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletének (EBHT 1999., I-4125. o.) 82. pontjában kimondta, hogy mesterséges lenne az egyetlen cél által jellemzett folyamatos magatartást szétbontani, és azt több különálló jogsértésnek tekinteni, miközben éppen ellenkezőleg, egységes jogsértésről van szó, amely fokozatosan mind megállapodások, mind összehangolt magatartások révén valósult meg.
- 34 E körülmények között az a vállalkozás, amely a jogsértésben saját magatartása révén vett részt, amely magatartás az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében vett versenyellenes célú megállapodás vagy összehangolt magatartás fogalmába tartozik, és amely a jogsértés egészének megvalósításához való hozzájárulásra irányult, az említett jogsértésben való részvételének teljes időszakát illetően felelősséggel tartozik azon magatartásokért is, amelyeket ugyanezen jogsértés keretében más vállalkozások tanúsítottak (a fenti 33. pontban hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítélet 83. pontja).
- 35 Ezen ítéletből kitűnik, hogy az egységes és folyamatos jogsértés fennállásának megállapítása érdekében a Bizottságnak bizonyítania kell, hogy a vállalkozás saját magatartásával hozzá kívánt járulni a valamennyi résztvevő által követett közös célkitűzésekhez, és tudott a más vállalkozások által azonos célok elérése végett tervezett vagy ténylegesen megvalósított magatartásokról, illetve azt, hogy e magatartásokat ésszerűen előre láthatta, és kész volt azok kockázatát elfogadni (a fenti 33. pontban hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítélet 87. pontja).
- 36 A kartellek ugyanis csak akkor tekinthetők egységes versenyellenes megállapodás alkotóelemeinek, ha bizonyított, hogy közös célkitűzés elérésére irányuló átfogó terv részét képezik. Továbbá a vállalkozásnak az e kartellekben való részvétele csak akkor minősülhet az egységes megállapodáshoz való csatlakozása kifejeződésének, ha a vállalkozás az érintett kartellekben való részvételekor tudott, vagy neki tudnia kellett arról, hogy ezáltal e megállapodáshoz csatlakozik (a Törvényszék T-25/95., T-26/95.,

T-30/95-T-32/95., T-34/95-T-39/95., T-42/95-T-46/95., T-48/95., T-50/95-T-65/95., T-68/95-T-71/95., T-87/95., T-88/95., T-103/95. és T-104/95. sz., Cimenteries CBR és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2000. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 2000., II-491. o.] 4027. és 4112. pontja).

- 37 Így ezen ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy az egységes és folyamatos jogsértésben való részvétel bizonyításához három feltételnek kell teljesülnie, amelyek a következők: közös célkitűzés elérésére irányuló átfogó terv fennállása, a vállalkozás e tervhez való szándékos hozzájárulása, és azon tény, hogy a vállalkozás (bizonyítottan vagy vélelmezhetően) tudott a többi résztvevő jogsértő magatartásairól.
- 38 A jelen jogalapot e feltételek fényében kell tehát megvizsgálni.

A kérdéses jogsértő magatartás minősítéséről

– A közös célkitűzés elérésére irányuló átfogó terv fennállásáról

- 39 Először is a közös célkitűzés elérésére irányuló átfogó terv fennállását illetően a Bizottság úgy érvel, hogy a kérdéses vállalkozások egyetlen gazdasági célt követtek, azaz azt, hogy torzítsák az árak alakulását.

- 40 A közös célkitűzés fogalma azonban nem határozható meg a jogsértés által érintett piacon fennálló verseny torzítására való általános hivatkozással, mivel a verseny érintettsége – mint cél vagy hatás – az EK 81. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozó valamennyi magatartás alkotóelemének minősül. A közös célkitűzés fogalmának eképpen való meghatározása azzal a veszéllyel járna, hogy az egységes és folyamatos jogsértés fogalma részben elveszítené értelmét, mivel e meghatározás azzal a következménnyel járna, hogy a valamely gazdasági ágazatot érintő, az EK 81. cikk (1) bekezdésében tiltott különböző magatartásokat szisztematikusan az egységes jogsértés alkotóelemeinek kellene minősíteni. Így a különböző cselekmények egységes és folyamatos jogsértésnek való minősítése érdekében figyelembe kell venni minden olyan körülményt, amely megalapozhatja vagy megkérdőjelezheti a kiegészítő jelleget, mint például a kérdéses különböző cselekmények alkalmazási időszakát, tartalmát (beleértve az alkalmazott módszereket), és ezzel kapcsolatosan azok célját (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-101/05. és T-111/05. sz., BASF és UCB kontra Bizottság egyesített ügyekben 2007. december 12-én hozott ítéletének [EBHT 2007., II-4949. o.] 179–181. pontját).
- 41 A jelen ügyben a határozatból kitűnik, hogy az átfogó terv keretébe illeszkedő különböző módokon követett közös célkitűzés az volt, hogy Belgiumban a nemzetközi költöztetési szolgáltatások nyújtása területén magas árszintet vezessenek be és tartsanak fenn, és felosszák e piacot. E közös célkitűzést a határozat (314) és (322)–(344) preambulumbekkezdése részletesen bemutatja.
- 42 A Team Relocations érvei nem alkalmasak e megállapítás megkérdőjelezésére.
- 43 E tekintetben ki kell emelni, hogy a jutalékok rendszere az ügyfelek felosztásának keretébe illeszkedő kompenzációs rendszer, a látszatáránlatok bevezetése pedig az ügyfelek felosztásának lényegi eleme akkor, amikor az ügyfelek a kartell több résztvevőjétől kívánnak ajánlatokat kapni.

- 44 A Team Relocations állításaival ellentétben a jutalékokra és a látszatáránlatokra vonatkozó megállapodások érintették az árakat. Ami a jutalékokat illeti, azok számát és mértékét előre állapították meg azt megelőzően, hogy a költöztető társaságok ár-ajánlatokat adtak volna az ügyfeleknek. Még ha feltételezzük is, hogy – ahogyan a Team Relocations állítja – összegük nem adódott közvetlenül a költöztetés árához, elkerülhetetlenül szerepelt a vállalkozások számításaiban, és megdrágította szolgáltatásaikat. Ami az áránlatokat illeti, a „hamis” ajánlatban megadott árat az ajánlatot kérő társaság állapította meg, a látszatáránlatot adó társaság pedig elfogadta, ami lehetővé tette, hogy az előbbi társaság a közös megegyezéssel megállapított „hamis” árhoz közel állapítsa meg az árat, magasabb szinten, mint amelyet a szabad verseny eredményezett volna. A határozat (233) preambulumbekzdésében a Bizottság bizonyította a látszatáránlatokkal kapcsolatos magatartásnak ezt az árrakra gyakorolt hatását (lásd a fenti 14. pontot).
- 45 A két magatartás az árakra vonatkozó írásbeli megállapodáshoz hasonlóan közös célkitűzést követett, azaz azt, hogy korlátozzák a kartell résztvevői közötti versenyt magasabb árszintet bevezetve, mint amely a megállapodások hiányában fennállt volna. A szerződést el nem nyerő versenytársaknak fizetett jutalékok erősen visszatartották utóbbiakat attól, hogy versenyképes árat ajánljanak, és a kartell résztvevői azáltal, hogy a látszatáránlatok keretében információkat cseréltek ajánlataikról, korlátozták az árversenyt. Továbbá a látszatáránlatokra vonatkozó megállapodás lehetővé tette, hogy a résztvevők magasabb szinten tartásák fenn az árakat, mint amelyen megállapodás hiányában tartották volna.
- 46 Azon érveket illetően, miszerint a látszatáránlatokat csupán azt követően tették, hogy az ügyfél választott, hangsúlyozni kell, hogy a szállítóval kapcsolatban lévő személy, például a Bizottság alkalmazottja nem a költöztető társaságok tényleges ügyfele. A költöztetést fizető vállalkozás vagy intézmény feladata ugyanis a költöztető társaság kiválasztása. Számos vállalkozás és közintézmény éppen azért kéri több ajánlat benyújtását, hogy választási lehetősége legyen.

– A Team Relocationsnak az átfogó tervhez való szándékos hozzájárulásáról

- 47 Másodszor a Team Relocationsnak a jogsértéshez való hozzájárulását illetően nem vitatott, hogy a Team Relocations részt vett a határozatban leírt három magatartás közül kettőben, azaz a jutalékokra vonatkozó megállapodásban és a látszatárjánlatokra vonatkozó megállapodásban.
- 48 A Team Relocations azonban sosem vett részt az árakra vonatkozó írásbeli megállapodásban. Márpedig, noha az a vállalkozás, amely a jogsértésben saját magatartása révén vett részt, felelősségre vonható azon magatartásokért is, amelyeket ugyanezen jogsértés keretében más vállalkozások tanúsítottak, ez csak az említett jogsértésben való részvételének időszakára érvényes (a fenti 33. pontban hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítélet 83. pontja). Következésképpen a Team Relocations nem vonható felelősségre olyan magatartásokért, amelyek a kartellhez való csatlakozását megelőző több mint öt évvel megszűntek.
- 49 A határozatban azonban a Bizottság csak az 1997. január 20-tól 2003. szeptember 10-ig tartó időszak vonatkozásában állapította meg, hogy a Team Relocations megsértette az EK 81. cikk (1) bekezdését, amely időszakban a Team Relocations a kartell valamennyi megnyilvánulásában részt vett. Ennélfogva a Bizottság megfelelően figyelembe vette azon tényt, hogy a Team Relocations csak 1997-től kezdve vett részt a kartellben.
- 50 Továbbá a Team Relocations azon állításai, miszerint a jutalékokra és a látszatárjánlatokra vonatkozó megállapodásokat nem alkalmazták egy időben, és a jutalékokra vonatkozó megállapodások szórványosak voltak, nem relevánsak, mivel e felperes állításával ellentétben e két magatartás ugyanazon célkitűzést követte.

– A jogsértő magatartásoknak a Team Relocations általi ismeretéről

- 51 Harmadszor azon kérdést illetően, hogy a Team Relocations tudott-e a kartell többi résztvevőjének jogsértő magatartásairól, igaz, hogy a Team Relocations részvétele alatt nem került sor versenyellenes találkozókra. Azon tény azonban, hogy a Team Relocations sosem vett részt ilyen találkozón, nem döntő, mivel a kartell működése azt mutatja, hogy tagjainak nem kellett találkozókon részt venniük annak érdekében, hogy tájékoztassák őket a jutalékokra vagy a látszatáránlatokra vonatkozó megállapodásokról, vagy hogy azokban részt vegyenek. A megállapodásokat általában telefonon, e-mailben és/vagy faxon kötötték.
- 52 Továbbá a Team Relocationsnak szükségszerűen tudnia kellett a többi résztvevő jogsértő magatartásairól, mivel a jutalékokkal és a látszatáránlatokkal kapcsolatos magatartás minden egyes alkalommal váltakozó partnerekkel való kölcsönös együttműködésen alapult. E rendszer ugyanis a *do ut des* elven nyugodott, mivel az egyes jutalékot fizető vagy a látszatáránlatot tevő vállalkozások arra számítottak, hogy a jövőben e rendszerből maguk is hasznot húznak, és jutalékokat vagy látszatáránlatokat kapnak. Ennélfogva a Team Relocations állításával ellentétben e megállapodások nem voltak szórványosak, hanem azoknak kiegészítő jellege volt.
- 53 A Team Relocations azon állítása, miszerint nem tudott az írásbeli megállapodásokról, és 1997 előtt nem tudott a jutalékokkal kapcsolatos magatartásról, nem releváns, mivel a határozat csak ezen időponttól számítva állapítja meg a Team Relocationst jogsértésért való felelősségét. Legkésőbb 1997-ben, amikor elfogadta első jutalékát, a Team Relocations tudomást szerzett azon tényről, hogy egyetlen vállalkozás sem folytatja tevékenységeit rendes versenyfeltételek között. Tudomása volt tehát a jogsértő magatartásokról, valamint a többi vállalkozás által követett versenyellenes célkitűzésről. E körülmények között nem hihető, hogy a Team Relocations a látszatáránlatokkal kapcsolatos magatartásról csak 2002-ben szerzett volna tudomást.

- 54 Következésképpen a Bizottság megalapozottan állapította meg, hogy a Team Relocations tudott, vagy neki tudnia kellett, a kartell többi résztvevőjének jogsértő magatartásáról.
- 55 A fentiek összességéből következik, hogy a Bizottság helyesen állapította meg, hogy a Team Relocations részt vett a határozatban leírt egységes és folyamatos jogsértésben. Ennélfogva az első jogalapot el kell utasítani.

2. A Team Relocations eladásai értékének kiszámítására alapított, második jogalapról

A felek érvei

- 56 Második jogalapjával a Team Relocations vitatja a bírság alapösszegének kiszámítása során figyelembe vett eladások értékét.
- 57 Elsődlegesen a Team Relocations úgy érvel, hogy – nem a nemzetközi költöztetési szolgáltatások belga piacán a Team Relocations által elért teljes forgalmat, hanem – kizárólag a jogsértő magatartások által ténylegesen érintett költöztetésekből eredő eladások értékét lehet figyelembe venni a Team Relocations 2006. évi iránymutatás (13) bekezdése értelmében vett releváns eladásai értékének kiszámításakor.
- 58 Másodlagosan a Team Relocations úgy véli, hogy a releváns eladások értéke nem foglalja magában a magánszemélyek, azaz azon természetes személyek költöztetésével

elért forgalmat, akiknek személyesen kell viselniük költöztetésük költségét. Nem vitatott, hogy – ami a Team Relocationst illeti – magánszemélyek költöztetésével kapcsolatban sosem állapodtak meg sem jutalékokban, sem pedig látszatáránlatokban, és nem is alkalmazták ezeket. A Team Relocations kifejti, hogy a határozat (528) preambulumbekkezdésében a Bizottság elfogadta, hogy ne vegyék fel a katonai költöztetési szolgáltatásokat a Gosselin eladásainak értékébe, mivel azokat a jogsértés nem érintette. Ennélfogva a magánszemélyek költöztetései által eredményezett értékesítéseket sem lehet figyelembe venni a Team Relocations releváns eladásai értékének kiszámításakor.

59 A Bizottság vitatja ezeket az érveket.

A Törvényszék álláspontja

60 A Team Relocations vitatja a releváns eladások értékének kiszámítását, és másodlagosan azt állítja, hogy abba nem lehet felvenni a magánszemélyek által fizetett költöztetésekkel elért forgalmat.

A releváns eladások értékéről

61 Ami a bírság alapösszegének kiszámításakor figyelembe veendő eladások értékét illeti, amelyet a jogalap első része vitat, a 2006. évi iránymutatás (13) bekezdése kimondja:

„A kiszabásra kerülő bírságok alapösszegének meghatározásához a Bizottság a jogsértés által közvetlenül vagy közvetve érintett [helyesen: a jogsértéssel közvetlen vagy közvetett összefüggésben lévő], a vállalkozás által [...] értékesített áruk és szolgáltatások eladásának értékét alkalmazza [...]”

62 A Team Relocations állításaival szemben e rendelkezésből nem tűnik ki, hogy kizárólag a jogsértő magatartások által ténylegesen érintett költöztetésekből eredő eladások értékét lehet figyelembe venni a releváns eladások értékének kiszámításakor.

63 Így a 2006. évi iránymutatás (13) bekezdésének szövege „a jogsértés által közvetlenül vagy közvetve érintett [helyesen: a jogsértéssel közvetlen vagy közvetett összefüggésben lévő] [...] eladás[okra]” hivatkozik, nem pedig „a jogsértés által érintett eladásokra”. A (13) bekezdés megfogalmazása tehát az érintett piacon végzett eladásokra vonatkozik. Ez egyébként igen világosan kitűnik a 2006. évi iránymutatás (6) bekezdésének német változatából, amely az „Umsatz auf den vom Verstoß betroffenen Märkten” (a jogsértés által érintett piacokon végzett eladások) megfogalmazást használja. *A fortiori*, a 2006. évi iránymutatás (13) bekezdése nem kizárólag azon esetekre vonatkozik, amelyekben a Bizottság a jogsértésre vonatkozóan okirati bizonyítékokkal rendelkezik.

64 Ezen értelmezést megerősíti a közösségi versenyszabályok célkitűzése is. A Team Relocations által javasolt értelmezés ugyanis azt jelentené, hogy a kartellügyekben kiszabásra kerülő bírságok alapösszegének meghatározásakor a Bizottságnak minden egyes esetben bizonyítania kellene, hogy a kartell mely egyedi értékesítéseket érintette. Ilyen kötelezettséget az uniós bíróságok sosem írtak elő, és semmi nem utal arra, hogy a Bizottság a 2006. évi iránymutatásban ilyen kötelezettséget kívánt volna vállalni.

- 65 Továbbá kartellügyekben, amelyek jellegüknél fogva titkosak, elkerülhetetlen, hogy bizonyos, a versenyellenes magatartások egyes megnyilvánulásait bizonyító iratokat nem fedeznek fel. A jelen ügyben valóban lehetetlen lenne bizonyítékokat találni minden egyes érintett költöztetésre vonatkozóan. A Team Relocations így a keresetlevélben megerősíti, hogy a „látszatárajánlatok és a jutalékok nem voltak rögzítve a felperes rendszereiben, ily módon kizárólag az aktával megbízott személyek tudták azokat felderíteni”.
- 66 Végül az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a forgalomnak a jogsértés tárgyát képező árukból származó része a jellegénél fogva alkalmas arra, hogy pontosan kimutassa a jogsértés érintett piacra gyakorolt hatásának mértékét (a Bíróság 100/80-103/80. sz., *Musique diffusion française és társai kontra Bizottság* egyesített ügyekben 1983. június 7-én hozott ítéletének [EBHT 1983., 1825. o.] 121. pontja). Közelebről a valamely korlátozó magatartás tárgyát képező termékekkel elért forgalom olyan objektív tényezőnek minősül, amely pontosan mutatja e magatartás szabad versenyre gyakorolt káros hatásának mértékét (a Törvényszék T-151/94. sz., *British Steel kontra Bizottság* ügyben 1999. március 11-én hozott ítéletének [EBHT 1999., II-629. o.] 643. pontja és a T-50/03. sz., *Saint-Gobain Gyproc Belgium kontra Bizottság* ügyben 2008. július 8-án hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé] 84. pontja). A 2006. évi iránymutatás ezen elvet vette át.
- 67 A tárgyaláson a Team Relocations megjegyezte, hogy a jelen ügygel ellentétben a „Carglass”-ügyben (COMP/39.125 – „járműipari üveg”-ügy), amelynek összefoglalóját a Hivatalos Lap 2009. július 25-i számában (HL C 173., 13. o.) tették közzé, a bírság kiszámításakor a Bizottság releváns értékesítéseként csak az üvegszállítók által a járműgyártók felé végzett azon eladásokat vette figyelembe, amelyek tekintetében a kartell vonatkozásában közvetlen bizonyítékok álltak rendelkezésre. Ki kell azonban emelni, hogy a „Carglass”-határozat (663) preambulumbeközlésében a Bizottság azon elvből indul ki, hogy azon tény, hogy nem állnak rendelkezésre konkrét bizonyítékok minden olyan tárgyalásra vonatkozóan, amelyek a „járműszerződésekre” vonatkoztak, a eladások értékének megállapítását nem korlátozza kizárólag azon szerződésekre, amelyek vonatkozásában közvetlen bizonyítékok állnak rendelkezésre, mivel az összejátszást eredményező magatartások jellegüknél fogva titkos megállapodások, és a bizonyítékok az esetek többségében – hacsak nem minden esetben – hiányosak maradnak. Noha a Bizottság ezt követően e határozat (664)–(667) preambulumbeközlésében árnyalta ezen elvet, meg kell állapítani, hogy ezt kizárólag két kivételes időszak, a jogsértés időszakának eleje és vége tekintetében tette,

mivel úgy vélte, hogy ezen időszakokban a járműipariüveg-szállítók kizárólag bizonyos nagy szerződések tekintetében módosították ajánlataikat. Ennélfogva a Bizottság által az említett határozatban követett megközelítés nem ellentétes a határozatban alkalmazott megközelítéssel.

- 68 Továbbá az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy más ügyekben hozott határozatoknak csupán jelzésértékük van a hátrányos megkülönböztetés esetleges fennállásának vonatkozásában, mivel meglehetősen valószínűtlen, hogy valamely ügy sajátos körülményei – mint például az érintett piacok, termékek, vállalkozások és időszakok – megegyezzenek (a Bíróság C-167/04. P. sz., JCB Service kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 21-én hozott ítéletének [EBHT 2006., I-8935. o.] 201. és 205. pontja, valamint a C-76/06. P. sz., Britannia Alloys & Chemicals kontra Bizottság ügyben 2007. június 7-én hozott ítéletének [EBHT 2007., I-4405. o.] 60. pontja). A „Carglass”-határozat (664)–(667) preambulumbekzdésében említett körülményeket illetően a Team Relocations nem szolgált elegendő bizonyítékkal annak megállapításához, hogy e körülmények a jelen ügyben is fennálltak.

- 69 Következésképpen a jelen jogalap első részét el kell utasítani.

A magánszemélyek által fizetett költöztetésekről

- 70 Ami azon másodlagos érvet illeti, miszerint a releváns eladások értékébe nem lehet felvenni a magánszemélyek költöztetésével, azaz az olyan költöztetéssel elért forgalmat, amely költségeit nem harmadik személy vállalja, ki kell emelni, hogy az e típusú költöztetések esetén sosem tettek látszatáránlatokat, mivel valamely magánszemély sosem fogadta volna el, hogy egyetlen költöztető társaságtól kapjon több árajánlatot.

A látszatáránlatokat csak azon költöztetésekkel kapcsolatban használták, amelyek esetén a költöző személy munkáltatója kért árajánlatokat legalább egy másik költöztetőtől a költöztetési költségek vállalásának feltételeként.

71 Márpedig a határozat (537) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy e határozat többi címzettje közül néhányan – úgy tűnik – beleegyeztek abba, hogy a magánszemélyek által fizetett nemzetközi költöztetések után is jutalékot fizessenek. Ennélfogva a katonai költöztetésekkel szemben, amelyek esetén a Gosselin amerikai költöztetők alvállalkozójaként járt el, nem zárható ki, hogy a kérdéses egységes jogsértés bizonyos magánköltöztetéseket is érintett. A katonai költöztetések és a magánszemélyek költöztetései közötti döntő különbség ugyanis az, hogy a katonai költöztetések esetén nem maguk a kartell résztvevői folytatták az üzleti tárgyalásokat, ennélfogva a főszereplésre semmilyen befolyásuk nem volt. Ilyen szerkezeti garancia, amely minden lehetséges érintettséget kizár, magánköltöztetések esetén nem áll fenn. Ebből következik, hogy a Bizottság azáltal, hogy a költöztetések egyik kategóriáját kizárta, míg a másikat nem, nem sértette meg az egyenlő bánásmód elvét.

72 Igaz, hogy a Team Relocationst illetően a Bizottság nem bizonyította, hogy a magánszemélyek által fizetett költöztetések esetén is megegyeztek jutalékokban, illetve alkalmazták azokat. Ezen érvelés elfogadása azonban azzal járna, hogy a Bizottság a releváns eladások értékébe csupán azon egyedi értékesítéseket lenne köteles felvenni, amelyeket a kartell érintett, és amelyek vonatkozásában okirati bizonyítékokkal rendelkezik. Márpedig az ilyen kötelezettség fennállása a jelen jogalap első részének vizsgálata keretében már elutasításra került.

73 Következésképpen a második jogalapot el kell utasítani.

3. Az arra alapított harmadik jogalapról, hogy a Team Relocations bírsága alapösszegének megállapításakor az általa végzett eladások értékének 17%-át kitevő mértéket alkalmaztak

- ⁷⁴ E jogalap négy részből áll. Az első két rész azon alapul, hogy megsértették azon kötelezettséget, miszerint a bírság összegét a Team Relocations jogsértésben való egyedi szerepe alapján kell meghatározni, illetve megsértették az egyenlő bánásmód elvét. A harmadik részben a Team Relocations úgy érvel, hogy a 17%-os mérték megállapítása sérti az arányosság elvét. E jogalap negyedik része az indokolási kötelezettség megsértésén alapul.

A felek érvei

- ⁷⁵ Először is a Team Relocations úgy érvel, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a bírságnak hűen kell tükröznie az egyes vállalkozások által ténylegesen elkövetett jogsértés súlyát (a Törvényszék T-15/02. sz., BASF kontra Bizottság ügyben 2006. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-497. o.] 280. pontja; a T-109/02., T-118/02., T-122/02., T-125/02., T-126/02., T-128/02., T-129/02., T-132/02. és T-136/02. sz., Bolloré és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2007. április 26-án hozott ítéletének [EBHT 2007., II-947. o.] 429. pontja, és a T-36/05. sz., Coats Holdings és Coats kontra Bizottság ügyben 2007. szeptember 12-én hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé] 207. és 209. pontja). A jelen ügyben több sajátos, illetve szokatlan körülményt is figyelembe kellett volna venni a Team Relocations által elkövetett jogsértés súlyának értékelésekor. Közelebbről a Team Relocations 2002 előtt nem tett, illetve nem kért egyetlen látszatáránlatot sem, és sosem vett részt a Belgiumban nyújtott nemzetközi költöztetési szolgáltatások árait és más feltételeit rögzítő írásbeli megállapodásokban. A Bizottság tehát nem bizonyította, hogy a Team Relocationsnak a határozat tárgyát képező magatartásokban milyen egyedi szerepe volt. E téves értékelés miatt az eladások értékének megállapított aránya (17%) és így a Team Relocationsra kiszabott bírság nyilvánvalóan túlzott mértékű.

- 76 Másodszor a Team Relocations úgy véli, hogy a határozat néhány többi címzettje között az árakra vonatkozóan kötött általános írásbeli megállapodásokkal összehasonlítva az általa elkövetett jogsértés jellege teljesen eltérő, és nyilvánvalóan kevésbé súlyos volt. A Bizottság azáltal, hogy az eladások értékének ugyanazon arányát (17%) alkalmazta a Team Relocationsra kiszabott bírság és a határozat többi címzettjére kiszabott bírságok kiszámításakor is, megsértette azon kötelezettségét, hogy a bírságok összegét hátrányos megkülönböztetés nélkül állapítsa meg.
- 77 Harmadszor a Team Relocations előadja, hogy az eladások értéke 17%-ának figyelembevétele elkerülhetetlenül olyan bírságösszeghez vezet, amely több tekintetben is nyilvánvalóan aránytalan a magatartása súlyának tényleges mértékéhez, azaz a tényleges felelősségéhez, valamint az általa elkövetett jogsértés korlátozott súlyához és csekély gazdasági jelentőségéhez képest.
- 78 Negyedszer a Team Relocations kifejti, hogy a határozat nem jelzi, hogy a Bizottság milyen okból nem vette figyelembe azon tényt, hogy a Team Relocations nem vett részt a jogsértés valamennyi elemében. Az eladások értéke százalékának megállapítására vonatkozó indokolás elégtelen és ellentmondásos.
- 79 A Bizottság úgy véli, hogy a Team Relocations esetében alappal alkalmazta az eladások értékének ugyanazon 17%-os arányát, mint a kartell többi résztvevője esetén, mivel a Team Relocations olyan egységes és folyamatos jogsértésben vett részt, amely az EK 81. cikk igen súlyos megsértésének minősíthető. Valamely vállalkozás jogsértésben való egyedi szerepét nem a jogsértés súlyának értékelésekor, hanem a bírságnak az enyhítő és/vagy súlyosító körülmények figyelembevétele érdekében való kiigazításakor veszik tekintetbe. Végül a Bizottság úgy érvel, hogy teljesítette indokolási kötelezettségét, mivel a határozatban megjelölte azon mérlegelési tényezőket, amelyek lehetővé tették számára az elkövetett jogsértés súlyának értékelését.

A Törvényszék álláspontja

- 80 E jogalap keretében a Team Relocations lényegében azt kifogásolja, hogy a jogsértés súlyának értékelése keretében valamennyi kérdéses vállalkozás esetében ugyanazon 17%-os mértéket alkalmazták. E tekintetben különösen két különböző probléma között kell különbséget tenni, azaz egyrésztől azon kérdés között, hogy azon bánásmód, amelyben a Team Relocations részesült, megfelelő volt-e ahhoz képest, amelyben a kartell többi résztvevője részesült (első és második rész), másrésztől pedig azon kérdés között, hogy a Bizottság által alkalmazott mérték különállóan kezelve arányos volt-e a Team Relocations magatartásával (harmadik rész).

A bíróság alapösszegének a Team Relocations egyedi szerepe alapján való meghatározására vonatkozó kötelezettségről

- 81 Ami a jogalap első két részét illeti, amelyeket együttesen kell megvizsgálni, mivel szorosan összefüggnek, emlékeztetni kell az állandó ítélkezési gyakorlatra, miszerint a hátrányos megkülönböztetés tilalma, illetve az egyenlő bánásmód elve, amely a közösségi jog alapelvei közé tartozik, nem csupán azt tiltja, hogy összehasonlítható helyzeteket különbözően kezeljenek, hanem azt is, hogy különböző helyzeteket egyenlően kezeljenek, hacsak objektíve nem igazolt az ilyen bánásmód (lásd ebben az értelemben a Bíróság 91/85. sz., Christ-Clemen és társai kontra Bizottság ügyben 1986. október 8-án hozott ítéletének [EBHT 1986., 2853. o.] 10. pontját, valamint a C-174/89. sz. Hoche-ügyben 1990. június 28-án hozott ítéletének [EBHT 1990., I-2681. o.] 25. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 82 Márpedig meg kell állapítani, hogy a jogsértés súlyának értékelése keretében a Bizottság a figyelembe vett eladások értéke arányának megállapításakor valóban nem kezelte különbözően a résztvevőket, hanem valamennyi érintett vállalkozás esetében egyformán a 17%-os mértéket alkalmazta. A Bizottság e megközelítést azzal igazolja, hogy egységes és folyamatos jogsértésről volt szó.

- 83 Felmerül tehát a kérdés, hogy a Team Relocations által hivatkozott ítélkezési gyakorlat fényében a Bizottság a Team Relocations által elkövetett jogsértés súlyának megállapításakor eltekinthetett-e a jogsértésben részt vevők közötti bármilyen különbségtételtől, és teljesen figyelmen kívül hagyhatta-e a jelen ügy sajátos körülményeit.
- 84 E tekintetben az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy amikor valamely jogsértést több vállalkozás követett el, meg kell vizsgálni az egyes vállalkozások jogsértésben való részvételének relatív súlyát (a Bíróság 40/73-48/73., 50/73., 54/73-56/73., 111/73., 113/73. és 114/73. sz., Suiker Unie és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1975. december 16-án hozott ítéletének [EBHT 1975., 1663. o.] 623. pontja, és a fenti 33. pontban hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítéletének 150. pontja). Ez a következtetés a büntetések és joghátrányok egyéniesítése elvének logikus következménye, amely elv szerint valamely vállalkozás csak a neki személyesen felróható tények miatt szankcionálható, és amely elv minden olyan közigazgatási eljárásban alkalmazandó, amely a közösségi versenyszabályok alapján szankciók kiszabásához vezethet (a Törvényszék T-62/02. sz., Union Pigments kontra Bizottság ügyben 2005. november 29-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-5057. o.] 119. pontja).
- 85 Továbbá a Bíróság és a Törvényszék számos ítéletéből kitűnik, hogy a jogsértés súlyát egyedileg, számos tényező figyelembevételével kell értékelni, mint például az ügy sajátos körülményei, összefüggései és a bírságok elrettentő hatása (lásd a Bíróság fenti 66. pontban hivatkozott Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 106. pontját, valamint a C-219/95. P. sz., Ferriere Nord kontra Bizottság ügyben 1997. július 17-én hozott ítéletének [EBHT 1997., I-4411. o.] 33. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot; a Törvényszék T-241/01. sz., Scandinavian Airlines System kontra Bizottság ügyben 2005. július 18-án hozott ítéletének [EBHT 2005., II-2917. o.] 83. és az azt követő pontjait). Így a Bíróság kimondta, hogy azon tény, hogy valamely vállalkozás nem vett részt a kartell összes alkotóelemében, illetve csekély szerepet játszott azokban, amelyekben részt vett, figyelembe kell venni a jogsértés súlyának értékelése és – adott esetben – a bírság meghatározása során (lásd a fenti 33. pontban hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítélet 90. pontját, valamint a fenti 75. pontban hivatkozott Bolloré és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 429. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

- 86 A Törvényszék ítélkezési gyakorlata szerint azonban az egyedi körülmények értékelésére nem a jogsértés súlyának értékelése keretében kerül sor, azaz a bírság alapösszegének megállapításakor, hanem az alapösszegnek az enyhítő és súlyosító körülmények alapján való kiigazítása keretében (a Törvényszék T-73/04. sz., Carbone-Lorraine kontra Bizottság ügyben 2008. október 8-án hozott ítéletének [EBHT 2008., II-2661. o.] 100. és az azt követő pontjai, amely ítéletet fellebbezés során helybenhagyta a Bíróság C-554/08. P. sz., Carbone-Lorraine kontra Bizottság ügyben 2009. november 12-én hozott ítélete [az EBHT-ban nem tették közzé]). Így, még ha a fenti 75. pontban hivatkozott BASF kontra Bizottság ügyben hozott ítéletnek, valamint a Coats Holdings és Coats kontra Bizottság ügyben hozott ítéletnek a Team Relocations által hivatkozott szövegrészei a „súly” kifejezést említik is, e kifejezés nem a bírság alapösszegének meghatározására, hanem valójában azon kérdésre vonatkozik, hogy a Bizottság alappal vette-e figyelembe súlyosító körülményként a vezető szerepet (fenti 75. pontban hivatkozott BASF kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 280. pontja), illetve enyhítő körülményként a csekély – inkább a közvetítői szerephez közelítő – szerepet (a fenti 75. pontban hivatkozott Coats Holdings és Coats kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 214. pontja).
- 87 Ezen ítélkezési gyakorlat azonban összhangban van a fenti 84. és 85. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlattal. Ezen ítéletek ugyanis a „súly” kifejezést nem a bírság-kiszabási iránymutatás szerinti technikai értelemben, hanem általánosan használják a jogsértés intenzitásának leírásához. Következésképpen a Bizottságnak lehetősége volt arra, hogy a bírságok kiszámításakor az 1/2003 rendelet 23. cikke értelmében vett „súly” bizonyos szempontjait ne az iránymutatása értelmében vett „súly” keretében, hanem az enyhítő és súlyosító körülmények keretében vegye figyelembe.
- 88 Erről van szó különösen a több vállalkozás által elkövetett egységes és folyamatos jogsértésben való részvétel relatív súlyának értékelésekor. E tekintetben a Bíróság megerősítette, hogy a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatást (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.; a továbbiakban: 1998. évi iránymutatás) illetően az egyes érintett vállalkozások jogsértésben való részvételének relatív súlyát a súlyosító vagy

enyhítő körülmények esetleges alkalmazása keretében kell megvizsgálni (a fenti 86. pontban hivatkozott Carbone-Lorraine kontra Bizottság ügyben 2009. november 12-én hozott ítélet 27. pontja). Egységes és folyamatos jogsértés esetén az 1998. évi iránymutatásban használt „jogsértés” fogalom tehát a több vállalkozást magában foglaló átfogó jogsértésre utal, és ezen egységes jogsértés „súlya” valamennyi résztvevő tekintetében ugyanaz.

- 89 A fenti 86. pontban hivatkozott Carbone-Lorraine kontra Bizottság ügyben 2009. november 12-én hozott ítélet azonban az 1998. évi iránymutatásra vonatkozik. A 2006. évi iránymutatás a bírságok kiszámítása területén alapvető módszertani változást eredményezett. Először is a jogsértések három („enyhe”, „súlyos” és „különösen súlyos”) kategóriába való sorolását eltörölte. A jelenlegi, 0-tól 30%-ig terjedő skálát magában foglaló rendszer pontosabb különbségtételt tesz lehetővé a jogsértések súlya alapján.
- 90 Másodszor eltörölték az átalányösszegeket. Ezentúl az alapösszeget az egyes vállalkozások által egyedileg, a jogsértéssel közvetlen vagy közvetett összefüggésben végzett eladások értéke alapján számítják ki. Ezen új módszer tehát megkönnyíti az egyes vállalkozások jogsértésben való egyedi részvétele terjedelmének figyelembevételét a jogsértés súlyának értékelése keretében. Lehetővé teszi annak figyelembevételét is, hogy az egységes jogsértés súlya idővel esetleg csökkent.
- 91 Harmadszor a tárgyaláson a Bizottság megerősítette, hogy határozathozatali gyakorlatában már nem alkalmaz szükségszerűen egyetlen mértéket az ilyen jogsértés valamennyi résztvevője tekintetében. Az [EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke értelmében indított eljárás[ban] (COMP/C.39.181 – „gyertyaviasz”-ügy) 2008. október 1-jén hozott C (2008) 5476 „Candle waxes”-határozatban, amelynek összefoglalóját a Hivatalos Lap 2009. december 4-i számában (HL C 295., 17. o.) tették közzé, valamint az [EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke szerinti eljárás[ban] (COMP/38.589 – „hőstabilizátorok”-ügy) 2009. november 11-én hozott C (2009) 8682 „Heat stabilisers”-határozatban, amelynek összefoglalóját a Hivatalos Lap 2010. november 12-i számában (HL C 307., 9. o.) tették közzé, a Bizottság ugyanis

a kérdéses kartellek résztvevőinek különböző kategóriáira különböző mértékeket alkalmazott a jogsértésben való részvételük relatív súlya alapján. Közelebről ez utóbbi ügyben magasabb mértéket állapított meg azon vállalkozások esetében, amelyek nem csupán az árak rögzítésében, hanem az ügyfelek és/vagy a piac felosztásában is részt vettek.

- 92 Az új módszer azonban nem ír elő ilyen megközelítést. Noha a fenti 84. és 85. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat kimondja, hogy figyelembe kell venni a jogsértésben való részvétel relatív súlyát és az ügy sajátos körülményeit, a Bizottság a 2006. évi iránymutatás alapján ezeket figyelembe veheti a jogsértés súlyának értékelésekor vagy az alapösszegnek az enyhítő és súlyosító körülmények alapján való kiigazításakor. Azokban az esetekben azonban, amikor a Bizottság ez utóbbi megközelítést követi, az enyhítő és súlyosító körülmények értékelésének lehetővé kell tennie az egységes jogsértésben való részvétel relatív súlyának, valamint e súly esetleges időbeli változásának megfelelő figyelembevételét.
- 93 A jelen ügyben a Bizottság valamennyi kérdéses vállalkozás tekintetében egyetlen, 17%-os mértéket állapított meg. Amennyiben a Team Relocations azt állítja, hogy részvételének relatív súlya kevésbé jelentős, mint a többi részt vevő vállalkozásé, és hogy több sajátos vagy szokatlan körülményt is figyelembe kellett volna venni, az ezen állításának alátámasztása érdekében kifejtett érvelése tehát az enyhítő körülmények Bizottság általi téves értékelésére alapított kifogások keretében kerül megvizsgálásra. A Team Relocations a kartellben való részvételének teljes időtartama alatt részt vett a kartell valamennyi elemében, és csupán a részvételének csekély intenzitásával érvel. Ennélfogva el kell utasítani a jelen jogalap első és második részét, és a Team Relocations érveit a hatodik jogalap vizsgálata keretében kell figyelembe venni (a lenti 125. és az azt követő pontok).

Az arányosság elvének állítólagos megsértéséről

- 94 Az arányosság elvének állítólagos megsértését illetően a Törvényszék úgy véli, hogy a 17%-os mérték különállóan kezelve nem aránytalan a Team Relocations jogsértésért való tényleges felelősségéhez képest, amely jogsértés különösen a piac felosztásában és a közbeszerzési eljárás manipulálásában állt. A 2006. évi iránymutatás (23) bekezdése világosan kimondja, hogy az árak rögzítéséről és a piac felosztásáról szóló horizontális megállapodások esetén az arányt általában „a legmagasabb szinten” állapítják meg. A Bizottság tehát jogosan állapította meg a 17%-os mértéket, amely a „legmagasabb szint” alatt van.

A indokolási kötelezettség állítólagos megsértéséről

- 95 A jelen jogalap negyedik részét illetően meg kell állapítani, hogy a bírság alapösszegének megállapítására vonatkozó indokolás valóban nem túl részletes. A Bíróság azonban kimondta, hogy a Bizottság teljesíti indokolási kötelezettségét, amikor határozatában megjelöli azon mérlegelendő tényezőket, amelyek lehetővé tették számára az elkövetett jogsértés súlyának értékelését, anélkül hogy köteles lenne azokat részletesebben kifejteni, vagy a bírság kiszámításának módjára vonatkozó számszerű tényezőket feltüntetni (lásd a Törvényszék T-236/01., T-239/01., T-244/01-T-246/01., T-251/01. és T-252/01. sz., Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. április 29-én hozott ítéletének [EBHT 2004., II-1181. o.] 252. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 96 A jelen ügyben a Bizottság a határozat (542) preambulumbekkezdésében kifejtette, milyen okokból állapította meg a jogsértés különösen súlyos jellegét, azaz maguknak a megállapított nyilvánvaló versenykorlátozásoknak a jellegét. Továbbá ugyanezen preambulumbekkezdésben kifejtette, hogy miért nem vizsgálta meg a jogsértés földrajzi kiterjedését és hatását, azon ítélkezési gyakorlatra hivatkozva, miszerint nyilvánvaló korlátozások esetén a jogsértés különösen súlyosnak minősíthető, anélkül hogy

szükséges lenne, hogy az ilyen magatartásokat meghatározott földrajzi kiterjedés vagy sajátos hatás jellemezze (a Törvényszék fenti 85. pontban hivatkozott Scandinavian Airlines System kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 84. és 85. pontja, valamint a T-49/02-T-51/02. sz., Brasserie nationale és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. július 27-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-3033. o.] 178. és 179. pontja). Ebből következik, hogy ezen ítélkezési gyakorlat fényében a Bizottság megfelelően megindokolta a jogsértés „különösen súlyosnak” való minősítését.

97 Először is azonban kívánatosnak tűnik, hogy a Bizottság a bírságok kiszámítását illetően alátámassza az indokolást annak érdekében, hogy a vállalkozások részletesen megismerhessék a velük szemben kiszabott bírság kiszámításának módját. Általánosabban ez a közigazgatás fellépésének átláthatóságát szolgálhatja, a Törvényszék számára pedig megkönnyítheti korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlását, amelynek keretében a Törvényszéknek a megtámadott határozat jogszerűségén túl a kiszabott bírság megfelelő jellegét is értékelnie kell (a Bíróság C-248/98. P. sz., KNP BT kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-9641. o.] 46. pontja).

98 Másodszor ki kell emelni, hogy a Bizottság által hivatkozott ítélkezési gyakorlat a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az [ESZAK] 65. cikk (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatásra (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű kiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.) hivatkozik, és az iránymutatások elfogadását megelőző időre nyúlik vissza. A 2006. évi iránymutatás azonban a bírságok kiszámítása területén alapvető módszertani változást eredményezett. Közlebről a jogsértések három („enyhe”, „súlyos” és „különösen súlyos”) kategóriába való sorolását eltörölték, és a pontosabb különbségtétel lehetővé tétele érdekében egy 0-tól 30%-ig terjedő skálát vezettek be. Továbbá a bírság alapösszege ezentúl „az eladások értékéhez bizonyos meghatározott mértékben aránylik; az arányszámot a jogsértés súlyosságának függvényében állapítják meg, és a jogsértés éveinek számával szorozzák meg” (a 2006. évi iránymutatás (19) bekezdése). Általános szabály szerint „az eladások értékének szóban forgó arányát akár 30%-ban is megállapíthatják” (a (21) bekezdés). Az árak rögzítéséről, a piac felosztásáról és a termelés korlátozásáról szóló horizontális megállapodások esetén, amelyek „természetüknél fogva a legsúlyosabb

versenykorlátozások közé számítanak”, a figyelembe vett eladások arányát általában „a legmagasabb szinten” kell megállapítani (a (23) bekezdés).

- 99 E körülmények között a Bizottság főszabály szerint már nem elégedhet meg azzal, hogy kizárólag a jogsértés „különösen súlyosnak” való minősítését indokolja, a figyelembe vett értékesítések arányának megállapítását azonban nem. Ahogyan fentebb megállapításra került, a bírságok területén a Bizottság rendelkezésére álló mérlegelési mozgástér szükségszerű velejárója az indokolási kötelezettség, amely lehetővé teszi a jogalany számára a meghozott intézkedés indokainak megismerését, a Törvényszék számára pedig felülvizsgálati jogkörének gyakorlását.
- 100 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a határozat (543) preambulumbekkezdésében a Bizottság e mértéket 17%-ban, azaz alig magasabb szinten állapította meg, mint e skála fele, és választását csupán a jogsértés „különösen súlyos” jellegével indokolta. A Bizottság azonban nem fejtette ki részletesebben, hogy a jogsértés „különösen súlyosnak” való minősítése miért vezette a 17%-os mérték megállapításához, nem pedig „legmagasabb szinten” egy jóval nagyobb arány megállapításához. Ezen indokolás csak abban a helyzetben lehet elegendő, ha a Bizottság a legsúlyosabb korlátozásokra előírányzott sáv alsó határához igen közeli mértéket alkalmaz, amely egyébként igen kedvező a felperes számára. Ebben az esetben ugyanis nincs szükség olyan további indoklásra, amely az iránymutatásban rejlő indokolást meghaladja. Ha azonban a Bizottság magasabb mértéket kívánt volna alkalmazni, részletesebb indokolással kellett volna szolgálnia, ahogyan a „Carglass”-határozatban (a (669)–(678) preambulumbekkezdés), valamint a „Heat Stabilisers”- és a „Candle Waxes”-határozatban (a (641)–(653) preambulumbekkezdés) is tette.
- 101 Ami a nem differenciált 17%-os mérték megállapítására vonatkozó indokolást illeti, a határozatból kitűnik, hogy a Bizottság azon elvből indul ki, hogy az egységes és folyamatos jogsértés megállapítása igazolja egyetlen mérték alkalmazását. E megállapítás kellően megindokolt és megalapozott (lásd a fenti 39. és az azt követő pontokat).

102 Ennélfogva a jogalap negyedik részét el kell utasítani.

103 A fentiekből következik, hogy a harmadik joglapot teljes egészében el kell utasítani.

4. Az arra alapított negyedik jogalapról, hogy az eladások értéke alapján meghatározott összegnek a jogsértésben való részvétel éveinek számával való megszorzása alaptalan

A felek érvei

104 A Team Relocations úgy érvel, hogy a 2006. évi iránymutatás (24) bekezdése, amely arról rendelkezik, hogy az eladások értéke alapján meghatározott összeget szisztematikusan meg kell szorozni a vállalkozás jogsértésben való részvétele éveinek számával, a jogsértés állítólagos időtartamának aránytalan jelentőséget tulajdonít a többi releváns tényezőhöz, különösen a jogsértés súlyához képest. E rendelkezés tehát nem veszi eléggé figyelembe azon követelményt, hogy az egyes vállalkozásokra kiszabott bírság összegét az egyedi esethez kell igazítani, és a bírság olyan számítási módját írja elő, amely a jogsértés időtartamának nyilvánvalóan aránytalan jelentőséget tulajdonít.

105 Másodlagosan a Team Relocations azt kéri, hogy a Törvényszék a kettőt meg nem haladó szorzótényezőt alkalmazzon. Mindenesetre, amennyiben a Törvényszék megerősítené a héttel való szorzást, a Team Relocations úgy érvel, hogy az ő esetében az eladások értékének arányát az első öt évet illetően (1997-től 2001-ig) legfeljebb 5%-os

mértékre kell csökkenteni, mivel ezekben az években nem vett részt a látszatáránjakban, az utolsó két évet (azaz a 2002-es és 2003-as évet) illetően pedig legfeljebb 12%-os mértékre kell csökkenteni.

106 A Bizottság e kérelmek elutasítását kéri.

A Törvényszék álláspontja

107 Noha a Team Relocations az eladások értéke alapján meghatározott összegnek a jogsértésben való részvétel éveinek számával való megszorzását illetően „alaptalanságra” hivatkozik, nem vitatja, hogy e módszer alapja a 2006. évi iránymutatás rendelkezéseiben található. Ennélfogva a jelen jogalap inkább a 2006. évi iránymutatás (24) bekezdésének állítólagos aránytalan jellegére vonatkozik, amennyiben e bekezdés ilyen szorzásról rendelkezik.

108 E tekintetben az 1/2003 rendelet 23. cikkének (3) bekezdése csupán azt mondja ki, hogy „[a] bírság mértékének meghatározásakor tekintetbe kell venni mind a jogsértés súlyát, mind annak időtartamát”, anélkül azonban, hogy kifejtene, konkrétan milyen módon kell figyelembe venni az időtartamot. Ezen általános rendelkezést a különböző bírságkiszabási iránymutatások fejtették ki. Közelebbről az 1998. évi iránymutatás a hosszú időtartamú (általában 5 évnél hosszabb) jogsértések esetén a súlyosság alapján meghatározott összeg évente 10%-kal növekszik. A 2006. évi iránymutatásban előírányzott, a jogsértésben való részvétel éveinek számával való szorzás azonban az összeg évente 100%-kal való növelésének felel meg.

- 109 E megközelítés a kartell időtartamának figyelembevételét illetően alapvető módszertani változást jelent. Az 1/2003 rendelet 23. cikkének (3) bekezdése azonban nem zárja ki az ilyen változást. Igaz, hogy úgy tűnik, a rendelkezés francia változata a bírságok összegének meghatározása során a súlyossághoz képest másodlagos szerepet tulajdonít az időtartamnak. A többi nyelvi változat azonban, úgymint az angol változat („[...] regard shall be had both to the gravity and to the duration of the infringement”) és a német változat („[...] ist sowohl die Schwere der Zuwiderhandlung als auch deren Dauer zu berücksichtigen”) azt jelzi, hogy e rendelkezés a jogsértés súlyának és időtartamának ugyanolyan jelentőséget tulajdonít.
- 110 A másodlagos kérelmeket illetően elegendő megállapítani, hogy – noha a Bizottság a bírság összegének az időtartam alapján való növelésekor a múltban néha figyelembe vette a jogsértés időbeli változását – a 2006. évi iránymutatás egyetlen rendelkezése sem kötelezi a Bizottságot arra, hogy ilyen esetben a kettőt meg nem haladó szorzótényezőt alkalmazzon, vagy hogy csökkentse az eladások értékének a súlyosság alapján megállapított százalékát. A Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva úgy véli, hogy nem indokolt a Team Relocations első kérelmének tárgyát képező csökkentést megítélni. Ami a második kérelmet illeti, az a lenti 125. és az azt követő pontokban kerül megvizsgálásra.
- 111 Ez utóbbi kérdés sérelme nélkül a negyedik jogalapot el kell utasítani.

5. A kiegészítő összeg megállapításának alaptalanságára alapított, ötödik jogalapról

- 112 E jogalap keretében a Team Relocations az egyenlő bánásmód elvének és az arányosság elvének megsértésére hivatkozik.

A felek érvei

- 113 Először is a Team Relocations úgy érvel, hogy a 2006. évi iránymutatás (25) bekezdése értelmében vett kiegészítő összeg alkalmazása sérti az egyenlő bánásmód elvét, mivel a határozat néhány más címzettjétől eltérően ő nem kötött egyszerre az árak rögzítésére és a piac felosztására vonatkozó megállapodásokat. Továbbá a Team Relocations által követett magatartások nem esnek azon jogsértéskategóriákba, amelyek igazolhatják egy kiegészítő összegnek a bírság alapösszegébe való felvételét.
- 114 Másodszor a Team Relocations úgy véli, hogy az általa elkövetett jogsértés csekély súlyára tekintettel a határozat sérti az arányosság elvét, mivel a kiegészítő összeget az eladások értékének 17%-ában állapította meg.
- 115 A Bizottság úgy véli, hogy a 17%-os kiegészítő összeg megállapítása indokolt volt.

A Törvényszék álláspontja

- 116 A Team Relocations a kiegészítő összeg kiszámítását illetően az egyenlő bánásmód elvének megsértésére (első rész) és az arányosság elvének megsértésére (második rész) hivatkozik. E tekintetben a 2006. évi iránymutatás (25) bekezdése kimondja:

„[f]üggetlenül attól, hogy a vállalkozás milyen hosszú időszakon keresztül vett részt a jogsértésben, a Bizottság [...] az alapösszegbe beépít egy olyan összeget, mely az eladások értékének 15 és 25%-a között mozog, annak érdekében, hogy a vállalkozásokat elrettentsék attól, hogy egyáltalán árrogzításról, piacfelosztásról és termeléskorlátozásról szóló horizontális megállapodásokat kössenek”.

117 A jogalap első részét illetően ki kell emelni, hogy nem sérült az egyenlő bánásmód elve, mivel a Bizottság a határozat valamennyi címzettje esetében ugyanazon kiegészítő összeget alkalmazta arra hivatkozva, hogy valamennyien olyan egységes és folyamatos jogsértésben vettek részt, amely magában foglalta az árak rögzítését és/vagy a piac felosztását. A 2006. évi iránymutatás (25) bekezdésének szövege („inclura”, „will include” és „fügt hinzu”) egyébként azt mutatja, hogy nyilvánvaló jogsértések esetén a kiegészítő összeg megállapítása olyan automatikus művelet, amely nem feltételezi más tényezők jelenlétét. Egyebekben a fenti 81. és az azt követő pontokra kell utalni, mivel az e pontokban kifejtett érvelés *mutatis mutandis* a kiegészítő összeg megállapítására is alkalmazandó.

118 A jogalap második részét illetően a fenti 94. pontra kell utalni, ahol a Törvényszék úgy vélte, hogy a 17%-os mérték különállóan kezelve arányos a Team Relocations jogsértésért való tényleges felelősségével. E megfontolások a kiegészítő összegre is érvényesek, amely szintén 17%-ban került megállapításra. Továbbá a Törvényszék úgy véli, hogy a 17%-os mérték jól biztosítja a megfelelő elrettentő hatást. Azon ténynek, hogy a kiegészítő összeget illetően a 2006. évi iránymutatásban előírt skála nem 0-tól 30%-ig, hanem 15-től 25%-ig terjed, e tekintetben nincs jelentősége.

119 Következésképpen az ötödik jogalapot el kell utasítani.

6. Az enyhítő körülmények fennállására alapított, hatodik jogalapról

A felek érvei

¹²⁰ A felperes előadja, hogy több olyan enyhítő körülmény is fennáll, amely a 2006. évi iránymutatás (20) és (29) bekezdése értelmében igazolja a bírságának lényeges csökkentését. A vállalkozás jogsértésben való korlátozott részvétele ilyen enyhítő körülménynek minősül. A Team Relocations előadja, hogy a jelen ügyben nem vett részt aktívan a versenyellenes megállapodások bevezetésében, sosem volt jelen a verseny korlátozását célzó találkozóon, sosem vett részt a jogsértés legsúlyosabb elemeiben, azaz az árak rögzítésére vonatkozó írásbeli megállapodásokban és az irodai költöztetésekkel kapcsolatos jutalékokra vonatkozóan kötött megállapodásokban, csupán alkalomszerűen és szórványosan, valamint igen kevés ügyfél és költöztetés esetén egyezett bele a jutalékokba, illetve adott vagy kért látszatáránlatot, 2002 előtt pedig egyetlen látszatáránlatot sem adott vagy kért. A Team Relocations jogsértésben való részvételének korlátozott jellegét egyáltalán nem vették figyelembe – sem a jogsértés súlyának vagy időtartamának értékelésekor, sem pedig az enyhítő körülmények vizsgálatakor.

¹²¹ Továbbá a Team Relocations azt állítja, hogy a látszatáránlatok közül többet a Bizottság alkalmazottai kértek. Az Allied Arthur Pierre nyilatkozatai egyértelműen megerősítik, hogy a Bizottság alkalmazottai a hierarchia valamennyi szintjén széles körben tudtak a látszatáránlatokról, sőt azokat ők kérték. A Bizottság a látszatáránlatokra vonatkozó megállapodásokat illetően nem tagadhatja felelősségét, amelyekre saját alkalmazottai beleegyezésével, illetve kérésére került sor.

- 122 A Bizottság előadja, hogy a Team Relocations által előadott érvek nem relevánsak, hatástalanok és/vagy megtévesztők. Közelebbről nem gondolja, hogy azok a megállapodások, amelyekben a Team Relocations részt vett, kevésbé súlyosak, mint az árakra vonatkozó írásbeli megállapodások.

A Törvényszék álláspontja

- 123 A határozatból kitűnik, hogy a Bizottság semmilyen enyhítő körülményt nem vett figyelembe. A Team Relocations azonban azt állítja, hogy több olyan enyhítő körülmény is fennáll, amely az általa elkövetett jogsértést megkülönbözteti a többi érintett vállalkozás által elkövetett jogsértéstől, továbbá amely bizonyítja a részvételének korlátozott jellegét, illetve a Bizottság magatartásával függ össze.

A versenyellenes megállapodások bevezetésében való részvételről

- 124 Először is azon állítást illetően, miszerint a Team Relocations nem vett részt aktívan a kérdéses versenyellenes megállapodások bevezetésében, meg kell állapítani, hogy a jutalékokra vonatkozó megállapodás végrehajtásában való első, iratokkal bizonyított részvételére valóban 1997-ben került sor, míg e magatartásokat a 80-as években vezették be. Ezen elem azonban csak azon kérdés keretében releváns, hogy a vállalkozás játszott-e irányítói vagy felbújtói szerepet, amely szerep a 2006. évi iránymutatás (28) bekezdése értelmében súlyosító körülménynek tekinthető. Azon tény azonban, hogy a kérdéses versenyellenes megállapodások bevezetésében nem vett részt aktívan, önmagában nem minősül enyhítő körülménynek.

A Team Relocations jogsértésben való részvételének állítólagos korlátozott jellegéről

- 125 Másodszor a jogsértésben való részvételének állítólagos igen korlátozott jellegét illetően nem vitatott, hogy a Team Relocations sosem vett részt az árak rögzítésére vonatkozó írásbeli megállapodásokban, versenyellenes célú találkozókra, valamely adott költöztetés árainak *ad hoc* rögzítésében és az irodai költöztetésekkel kapcsolatos jutalékokra vonatkozóan kötött megállapodásokban. Továbbá a Team Relocations csak 2002 februárja és 2003 szeptembere között vett részt a látszatáránlatokkal kapcsolatos magatartásokban.
- 126 E tekintetben ki kell emelni, hogy a 2006. évi iránymutatás (29) bekezdésének harmadik franciabekezdése értelmében ahhoz, hogy az érintett vállalkozás enyhítő körülmények miatt a bírság csökkentésében részesüljön, „bizonyítékkal [kell] szolgál[nia] arra, hogy részvétele a jogsértésben kifejezetten csekély”, és „következésképpen bizonyítani[a] [kell] azt is, hogy mialatt részt vett a jogsértő megállapodásban, a piacon versenyző magatartás tanúsításával hatékony módon elkerülte azok végrehajtását”. Márpedig a jelen ügyben e feltételek nem teljesülnek.
- 127 A „mint például” kifejezés használata azonban azt jelzi, hogy a 2006. évi iránymutatás (29) bekezdésében felsorolt enyhítő körülmények listája nem kimerítő. Továbbá, amint a harmadik jogalap keretében megállapításra került, a jelen ügy sajátos körülményeit, különösen a vállalkozásnak a jogsértés valamennyi alkotóelemében való részvételét vagy annak hiányát figyelembe kell venni, ha nem is a jogsértés súlyának értékelésekor, de legalábbis az alapösszegnek az enyhítő és súlyosító körülmények alapján való kiigazítása keretében. E kötelezettség ugyanis egyike volt azon okoknak, amelyek lehetővé tették a Bíróság számára annak kimondását, hogy az egységes és folyamatos jogsértés fogalma nem ellentétes azon elvvel, miszerint a versenyjog megsértéséért való felelősség személyes jellegű (a fenti 33. pontban hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítélet 84. pontja). Kizárólag az e

(29) bekezdés harmadik franciabekezdésében megállapított kritériumok nem alkalmasak e lehetőség biztosítására. Következésképpen értékelni kell az adott ügy sajátos körülményeit.

- 128 E tekintetben nem vitatott, hogy a kérdéses jogsértés idővel változott. Az írásbeli megállapodásokat a jogsértés első szakaszában, 1984-től a 90-es évek elejéig alkalmazták, ezt követően pedig felhagytak azokkal. A jogsértés második szakaszát a látszatáránlatok és jutalékok alkalmazása jellemzi. Következésképpen a 2006. évi iránymutatás (19) bekezdésének értelmében figyelembe veendő eladások értékének arányát főszabály szerint az időre tekintettel változtatni lehetne. E körülmény igazolhatná a bírság enyhítő körülmények miatti csökkentését is.
- 129 Márpedig meg kell állapítani, hogy azon magatartások, amelyekben a Team Relocations részt vett, nem jelentenek kevésbé súlyos jogsértéseket, mint az árak rögzítésére vonatkozó írásbeli megállapodások vagy meghatározott költöztetések árainak *ad hoc* rögzítése. A Team Relocations állításaival ellentétben ugyanis a látszatáránlatok és a jutalékok az árakra is kihatottak (lásd a fenti 44. pontot). Ugyanígy a jelen ügy körülményei között azon tény, hogy a Team Relocations nem vett részt a irodai költöztetésekkel kapcsolatos jutalékokra vonatkozóan kötött megállapodásokban, és hogy 2002 februárja előtt nem vett részt a látszatáránlatokra vonatkozó rendszerben, eléggé jelentéktelen a jogsértés súlyának értékelésekor. Ugyanez vonatkozik a versenyellenes célú találkozókra való részvétel hiányára is, mivel a kartell olyan mechanizmusok révén működött, amelyek feleslegessé tették az ilyen találkozókat.
- 130 Ebből következik, hogy a Bizottság megállapíthatott egyetlen mértéket az egységes és folyamatos jogsértés teljes időtartamára, és nem volt köteles enyhítő körülményként figyelembe venni e jogsértés időbeli változását.

A magatartások állítólagos engedélyezéséről

- 131 Harmadszor azon érvet illetően, miszerint a Bizottság állítólag engedélyezte, illetve ösztönözte a látszatáránlatokkal kapcsolatos magatartást, meg kell állapítani, hogy a 2006. évi iránymutatás (29) bekezdésének utolsó franciabekezdése kimondja, hogy „[a] bírság alapösszege csökkenthető, [...] amennyiben a versenyellenes magatartást közhatóságok vagy jogszabályok engedélyezték vagy ösztönözték”.
- 132 Márpedig az ügy iratai egyáltalán nem tartalmaznak azt alátámasztó bizonyítékot, hogy a látszatáránlatokat a Bizottság mint intézmény engedélyezte, ösztönözte vagy kérte. A Bizottságnak *de facto* semmilyen érdeke nem fűződött a látszatáránlatok rendszerének ösztönzéséhez vagy eltéréséhez, mivel az sértette érdekeit. Azon tény, hogy egyes alkalmazottak a Bizottság által végül is megtérített valamely költöztetés esetén látszatáránlatokat kértek, nem jelenti azt, hogy az intézménynek e magatartásról tudomása volt, sem pedig azt, hogy abban részt vett, mivel különbséget kell tenni a Bizottság alkalmazottai és a Bizottság mint intézmény között.
- 133 Még ha feltételezzük is, hogy valamely intézmény alkalmazottja látszatáránlatokat kért, a Team Relocationsnak tudnia kellett volna, hogy az ilyen kérések az intézmények nevében vagy annak ösztönzésére nem fogalmazhatók meg, ugyanis azok nyilvánvalóan ellentétesek az intézmények pénzügyi érdekeivel. A két vagy három áránlat benyújtásának követelménye éppen a minimális verseny fennállását hivatott biztosítani, valamint annak elkerülését, hogy egyetlen költöztető társaság határozhasa meg egyoldalúan valamely költöztetés árát.
- 134 Továbbá önmagában a versenyellenes magatartás ismerete nem foglalja magában azt, hogy a Bizottság e magatartást a 2006. évi iránymutatás (29) bekezdésének utolsó franciabekezdése értelmében hallgatólagosan „engedélyezte vagy ösztönözte”. Az állítólagos tétlenség ugyanis nem hasonlítható olyan pozitív aktushoz, mint az engedélyezés vagy az ösztönzés.

- 135 Mindenesetre meg kell állapítani, hogy a Team Relocations érvei csak a látszatár-ajánlatokra vonatkoznak. Márpedig a látszatár-ajánlatokkal kapcsolatos magatartás az egységes és folyamatos jogsértés összetevőinek csupán egyike. A felhozott érvek semmi esetre sem igazolhatják a jutalékfizetést.
- 136 Ennélfogva ezen érveket, és így a hatodik jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

7. A Team Relocations hetedik, valamint az Amertranseuro-csoport első, arra alapított jogalapjáról, hogy a Team Relocations által elkövetett jogsértések nem tudhatók be az Amertranseuronak

- 137 Hetedik jogalapjával a Team Relocations lényegében úgy érvel, hogy a Bizottság az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének második albekezdésében foglalt 10%-os felső határ megállapításakor tévesen vette figyelembe az Amertranseuro forgalmát, mivel ez utóbbinak nem volt tudomása leányvállalatának versenyellenes magatartásáról. Az Amertranseuro-csoport általánosabban azt vitatja, hogy a Team Relocations által elkövetett jogsértések betudhatók neki.

A felek érvei

- 138 A Team Relocations előadja, hogy ő az egyetlen olyan jogi személy, amely a néhány munkavállalója által tanúsított magatartásért felelősségre vonható. A bírság összege azonban a teljes forgalmának több mint 60%-át meghaladja. Sem az Amertranseuro, sem a Trans Euro, sem pedig a Team Relocations Ltd nem felelős e magatartásért. Anyavállalatainak sosem volt tudomása a jutalékokra és a látszatár-ajánlatokra

vonatkozó alkalmoszerű megállapodásokról, és nem is volt okuk arra, hogy gyanakodjanak azok létezésére. Ha a Törvényszék megállapítaná, hogy a Bizottság alappal tudta be a Team Relocations anyavállalatainak az előbbi által elkövetett jogsértés egy részét, a jelen ügy sajátos körülményei között nem felel meg az arányosság elvének az, hogy a 10%-os felső határt az Amertranseuro konszolidált forgalmára tekintettel állapítják meg.

- 139 Az Amertranseuro-csoport először is megjegyzi, hogy a Bizottság a felperesek egyetemleges felelősségét azzal az indokkal igazolta, hogy mindhárom anyavállalat olyan helyzetben volt, hogy meghatározó befolyást gyakorolhatott a Team Relocations üzletpolitikájára. A Bíróság és a Törvényszék a meghatározó befolyás gyakorlása képességének terjedelmét azonban gyakran kifejezetten szűkebb értelemben írta le, mint a Bizottság a határozat (394) preambulumbekkezdésében.
- 140 Másodszor az Amertranseuro-csoport kiemeli, hogy az anyavállalatok arra vonatkozó képességének túl szűk fogalma, hogy leányvállalataikra meghatározó befolyást gyakoroljanak, a felelősség szinte megdönthetetlen vélelmét eredményezi. Felelősségük – *de facto* – vétkesség nélküli felelősséggé (*strict liability*) válna. Kizárólag azon egyszerű pénzügyi befektetők mentesülnének e felelősség alól, amelyek nem érdekeltek azon társaságok stratégiai magatartásának meghatározásában, amelyekbe befektettek.
- 141 Harmadszor az Amertranseuro-csoport úgy véli, hogy a Team Relocations teljes igazgatási önállóságot élvezett, és a három anyavállalat közül egyiknek sem volt tudomása a kérdéses magatartásokról. Nem mulasztották el tehát gondossági kötelezettségük teljesítését.

¹⁴² Negyedszer az Amertranseuro-csoport azt kifogásolja, hogy a Bizottság a jelen ügyben az anyavállalatok felelősségét illetően „aszimmetrikus” megközelítést fogadott el. A 2000. szeptember 8-át megelőző időszakot illetően a Bizottság felelősnek találta a Team Relocations két köztes anyavállalatát (azaz a Team Relocations Ltd-t és a Trans Eurót), az M. E.-t azonban nem, amely az e csoportot vezető végső tulajdonos. A 2000. szeptember 8-át követő időszakot illetően azonban a Bizottság nem csupán e két köztes anyavállalat felelősségét állapította meg, hanem az Amertranseurónak, a Trans Euro új tulajdonosának a felelősségét is. Mivel az Amertranseuro a két köztes anyavállalat tőkéjének egészével rendelkezik, ez azzal jár, hogy részvényesei *de facto* felelősek a jogsértés egészéért.

¹⁴³ A Bizottság vitatja ezen érveket.

A Törvényszék álláspontja

¹⁴⁴ E jogalappal a Team Relocations úgy érvel, hogy a Bizottság megsértette az 1/2003 rendelet 23. cikkét (első rész) és az arányosság elvét (második rész), mivel a forgalmának 10%-át meghaladó összegű bírságot szabott ki rá. Mivel az első rész megalapozottsága azon kérdéstől függ, hogy az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének második albekezdésében foglalt 10%-os felső határ meghatározásakor figyelembe lehet-e venni az Amertranseuro forgalmát, e kifogást együtt kell megvizsgálni az Amertranseuro-csoport arra alapított első jogalapjával, hogy a Team Relocations által elkövetett jogsértések nem tudhatók be az Amertranseuro-csoport tagjainak.

A Team Relocations által elkövetett jogsértéseknek az Amertranseuro-csoport tagjainak való betudhatóságáról

- ¹⁴⁵ Az uniós versenyjog elismeri, hogy az ugyanazon csoporthoz tartozó különböző társaságok gazdasági egységet képeznek, tehát az EK 81. és az EK 82. cikk értelmében vállalkozásnak minősülnek, amennyiben az érintett társaságok nem önállóan határozzák meg piaci magatartásukat (a Bíróság 48/69. sz., Imperial Chemical Industries kontra Bizottság ügyben 1972. július 14-én hozott ítéletének [EBHT 1972., 619. o.] 132. és 133. pontja, valamint a Törvényszék T-203/01. sz., Michelin kontra Bizottság ügyben 2003. szeptember 30-án hozott ítéletének [EBHT 2003., II-4071. o.] 290. pontja). A vállalkozás versenyellenes magatartásáért meg lehet tehát állapítani valamely másik vállalkozás felelősségét akkor, ha az előbbi vállalkozás nem önálló módon határozta meg piaci magatartását, hanem lényegében az ez utóbbi által adott utasításokat követte, különösen az őket összekötő gazdasági és jogi kapcsolatokra tekintettel (a Bíróság C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P–C-208/02. P. és C-213/02. P. sz., Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítéletének [EBHT 2005., I-5425. o.] 117. pontja).
- ¹⁴⁶ Felvetődik tehát a kérdés, hogy a vállalkozás mikor nem önállóan határozza meg a piaci magatartását, hanem lényegében az anyavállalata által adott utasításokat követi.
- ¹⁴⁷ E tekintetben az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy két feltételnek kell együttesen teljesülnie: egyrészt az anyavállalatnak olyan helyzetben kell lennie, hogy meghatározó befolyást gyakorolhasson a leányvállalatára, másrészt pedig ezt a befolyást ténylegesen gyakorolnia is kell (a fenti 145. pontban hivatkozott Imperial Chemical Industries kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 137. pontja).
- ¹⁴⁸ Az első feltételt illetően semmi kétség, hogy az anyavállalat meghatározó befolyást gyakorolhat leányvállalatára, ha – ahogyan a jelen ügyben az Amertranseuro – annak tőkéjével akár közvetlenül vagy közvetetten, a más társaságokban meglévő részesedései révén 100%-ban rendelkezik.

- 149 Ami azon követelményeket illeti, amelyeket az anyavállalat által a leányvállalatára gyakorolt meghatározó befolyás tényleges gyakorlásának bizonyítása érdekében kell teljesíteni, a felperesek úgy vélik, hogy a jogsértésért való felelősség csak akkor tudható be az anyavállalatnak, ha a teljes törzstőkével való rendelkezésen túl az anyavállalat tudott a szankcionált magatartásokról, vagy elmulasztott eleget tenni a gondossági kötelezettségének.
- 150 A Bizottság a határozat (386) preambulumbekzdésében azon ítélezési gyakorlatra támaszkodik, amely szerint azon sajátos esetben, amikor az anyavállalat a jogsértő magatartást tanúsító leányvállalatának tőkéjével 100%-ban rendelkezik – ahogyan a jelen ügyben is –, fennáll azon megdönthető vélelem, miszerint az említett anyavállalat ténylegesen meghatározó befolyást gyakorol leányvállalatának üzletpolitikájára (lásd ebben az értelemben a Bíróság 107/82. sz., AEG-Telefunken kontra Bizottság ügyben 1983. október 25-én hozott ítéletének [EBHT 1983., 3151. o.] 50. pontját és a C-286/98. P. sz., Stora Kopparbergs Bergslags kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-9925. o.] 29. pontját, valamint a Törvényszék T-305/94-T-307/94., T-313/94-T-316/94., T-318/94., T-325/94., T-328/94., T-329/94. és T-335/94. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1999. április 20-án hozott ítéletének [EBHT 1999., II-931. o.] 961. és 984. pontját, és a T-112/05. sz., Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben 2007. december 12-én hozott ítéletének [EBHT 2007., II-5049. o.] 62. pontját).
- 151 A Bíróság ezen ítélezési gyakorlatot megerősítette a C-97/08. P. sz., Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 10-én hozott ítéletében (EBHT 2009., I-8237. o.). A Bíróság többek között kimondta, hogy noha a fenti 150. pontban hivatkozott Stora Kopparbergs Bergslags kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 28. és 29. pontjában a leányvállalat tőkéjének 100%-ával való rendelkezésen kívül további körülményekre is hivatkozott, például arra a tényre, hogy nem vitatták az anyavállalatnak a leányvállalata üzletpolitikájára gyakorolt befolyását, és a két társaságnak közös volt a képvisellete a közigazgatási eljárás során, e körülményeket a Bíróság csupán azért említette meg, hogy ismertesse azon elemek összességét, amelyekre a Törvényszék az érvelését alapozta, nem pedig annak érdekében, hogy a fent említett vélelem alkalmazását az anyavállalat által ténylegesen gyakorolt befolyásra vonatkozó további ténykörülmények előterjesztésétől tegye függővé (az ítélet 62. pontja).

- 152 A jelen ügyben a felperesek nem tudták megdönteni a meghatározó befolyás gyakorlására vonatkozó vélelmet, mivel érvelésük politikai megfontolásokon és egyszerű állításokon alapul, úgymint a Team Relocations állítólagos igazgatási önállósága. Mindenesetre a határozat (490) és (491) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy a Bizottság akkor, amikor betudta az Amertranseurónak a Team Relocations kartellben való részvételéért való felelősséget, nem támaszkodott kizárólag arra, hogy az Amertranseuro nem vitatottan a Team Relocations tőkéjének egészével rendelkezik, hanem további ténybeli elemekre is támaszkodott annak bizonyítása érdekében, hogy az Amertranseuro a Team Relocations üzletpolitikájára meghatározó befolyást gyakorolt.
- 153 Így 1994-től 2001 szeptemberéig havonta sor került találkozókra a Team Relocations igazgatósága és Trans Eurónak a belga leányvállalat operatív és pénzügyi irányításával megbízott képviselői között, valamint a Trans Euro csoport akkori tulajdonosával, aki a csoport igazgatásával volt megbízva a belga leányvállalat egyetemleges felelősségével. 2001. szeptember 6-tól 2003 szeptemberéig informális találkozókra került sor a Team Relocations és az Amertranseuro azon képviselője között is, aki a csoport igazgatásával volt megbízva a belga leányvállalat egyetemleges felelősségével. A Bizottság továbbá megállapította, hogy a Team Relocationsnak több beszámolót, többek között a működésről készített éves beszámolókat is be kellett mutatnia a Team Relocations Ltd-nek 1994. január 1-jétől 2000. szeptember 7-ig, valamint az Amertranseurónak 2000. szeptember 8-tól kezdődően, tehát a jogsértésben való részvételének időszaka alatt.
- 154 E körülmények között a Bizottság a Team Relocations által elkövetett jogsértéseket betudhatta az Amertranseurónak, mivel a felperesek gazdasági egységet képeznek, tehát a közösségi versenyjog értelmében vállalkozásnak minősülnek. Következésképpen az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének második albekezdésében foglalt 10%-os felső határ meghatározásakor az Amertranseuro forgalmát figyelembe lehet venni. Ebből következik, hogy az e forgalom figyelembevételére vonatkozó kifogásokat el kell utasítani.

A Bizottság állítólagos „aszimmetrikus” megközelítéséről

- 155 Az Amertranseuro-csoport azt kifogásolja, hogy a Bizottság „aszimmetrikus” megközelítést fogadott el, amikor megállapította az Amertranseuro felelősségét azon időponttól kezdődően, amikor az megszerezte a Trans Euro csoportot, azaz 2000. szeptember 8-tól kezdődően, miközben a 2000. szeptember 8-át megelőző időszakot illetően a Trans Euro csoport korábbi tulajdonosának, az M. E.-nek a felelősségét nem állapította meg.
- 156 Amennyiben az Amertranseuro-csoport úgy érvel, hogy a Bizottságnak 2000. szeptember 7-ig meg kellett volna állapítania az M. E. jogsértésért való felelősségét is, hangsúlyozni kell, hogy még ha a Bizottság ezt meg is tehette volna, a felperesek a határozat jogellenességének bizonyítása érdekében nem hivatkozhatnak azon tényre, hogy a Bizottság ezt nem tette meg. Az ítélkezési gyakorlatból ugyanis kiténik, hogy a Bizottság mérlegelési mozgástérrel rendelkezik arra, hogy a versenyellenes magatartásban közvetlenül részt vevő társaságon túl kiterjessze a jogsértésért való felelősséget az anyavállalatra is (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-259/02-T-264/02. és T-271/02. sz., Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2006. december 14-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-5169. o.] 331. és 332. pontját). Ezen mérlegelési mozgástér azt is magában foglalja, hogy a Bizottság választhat, hogy a határozatot csak a kérdéses vállalkozás jelenlegi anyavállalatainak címezi, a csoport korábbi tulajdonosainak nem.
- 157 Egyébként pedig a Bizottság nem terjesztette ki a kérdéses jogsértésért való felelősséget a Zenic International Holdings Ltd-re, a felperesek jelenlegi holdingtársaságára sem. Ennélfogva a határozatot nem lehet „aszimmetrikusnak” tekinteni.
- 158 Következésképpen e kifogást el kell utasítani.

Az Amertranseuro-csoport második kérelmére vonatkozó érvekről

- 159 Úgy tűnik, hogy az Amertranseuro-csoport a kérelmeiben és első jogalapja keretében azt állítja, hogy noha az Amertranseuro felelősségét csak 1,3 millió euró összeg erejéig állapították meg, ami a korlátozott időtartam miatti, azaz 2000. szeptember 8-tól számított felelősségét tükrözi, az Amertranseuro valójában a bírság egész összegéért felel, mivel ő a Trans Euro és a Team Relocations Ltd tulajdonosa és részvényese.
- 160 Ezen állítás nem kérőjelezi meg a határozat jogszerűségét, mivel az Amertranseuro vonatkozásában a határozatból eredő következmények közül néhánynak a leírására szorítkozik. Következésképpen e kérelmet el kell utasítani.

A bírság állítólagos aránytalan jellegéről

- 161 A Team Relocations jogalapjának második részét illetően elegendő a fenti 94. pontban kifejtett észrevételekre utalni, amelyek szerint az alkalmazott 17%-os mérték arányos a Team Relocations jogsértésért való tényleges felelősségével. Azon tény, hogy a Team Relocationsszel szemben kiszabott bírság összege meghaladja a forgalmának 10%-át, nem releváns, mivel ezen összeg nyilvánvalóan alatta van az Amertranseuro-csoport forgalmának 10%-át kitevő küszöbértéknek.
- 162 A fentiek összességéből következik, hogy a Team Relocations hetedik jogalapját és az Amertranseuro-csoport első jogalapját el kell utasítani.

8. *A Team Relocationsnak a felperesek fizetőképessége hiányára és hatáskörrel való visszaélésre alapított nyolcadik jogalapjáról, és az Amertranseuro-csoport ugyanerre alapított második jogalapjáról*

A felek érvei

- 163 A Team Relocations előadja, hogy a 2007. szeptember 30-án lezárt pénzügyi évre vonatkozó beszámolótervezeteiből kitűnik, hogy saját tőkéjének összege – a Bizottságnak általa esetlegesen fizetendő bírságtól függetlenül – negatív, továbbá hogy e pénzügyi évben 363 432 euró vesztesége keletkezett, és pénzforgalma negatív volt. A társaság eszközeit teljes mértékben elzálogosították. Képtelen további finanszírozást biztosítani, tehát nem tudja megfizetni a Bizottság által vele szemben kiszabott bírságot.
- 164 A Team Relocations szerint a Bizottság ismerte pénzügyi helyzetének bizonytalanságát, így módon azáltal, hogy olyan összegű bírságot szabott ki, amelyet nyilvánvalóan képtelen megfizetni, és amely a piac elhagyására kényszerítené, a Bizottság hatáskörrel való visszaélést követett el. Továbbá a Bizottság megsértette az egyenlő bánásmód elvét is. E tekintetben a Team Relocations azt kéri, hogy a Törvényszék olyan összeggel csökkentse a bírságot, amely a Bizottság által az Interdean esetében alkalmazott elveket tükrözi, és azt kéri, hogy a Törvényszék az eljárási szabályzat 58. és 65. cikke alapján rendelje el, hogy a Bizottság hozza nyilvánosságra azon tényezőket, amelyeket az Interdean bírságának 70%-kal való csökkentése során figyelembe vett.
- 165 Az Amertranseuro-csoport úgy érvel, hogy a Team Relocationsszal szemben kiszabott bírság – amely majdnem megfelel a 2006-ban elért éves forgalma kétharmadának, és még az 1/2003 rendeletben előírt 10%-os abszolút felső határt is megközelíti – teljesen aránytalan. Az Amertranseuro 2006. szeptember 30-i konszolidált pénzügyi kimutatása szerint a csoport teljes adóssága 35 millió font sterlinget (GBP) tett ki.

Az Amertranseuro továbbá a rendes tevékenységeivel adózás utáni veszteséget ért el, nettó materiális eszközei negatívak, és valamennyi eszközét teljes mértékben elzálogosították. Következésképpen a csoport nem képes megfizetni a 3,49 millió euró bírságot, illetve nem tud bankgaranciát szerezni a bírság későbbi megfizetése érdekében.

- 166 Válaszában az Amertranseuro-csoport hozzáteszi, hogy – ami a 2006. évi iránymutatás (35) bekezdésének alkalmazása iránti kérelem szükségességét illeti – a Bizottságnak az 1998. évi iránymutatásban elfogadott megközelítést kellene követnie, és a fizetőképtelenséget mint bírságcsökkentő okot hivatalból kellene figyelembe vennie, ahogyan ezt a múltban is tette. Továbbá hangsúlyozza azon tényt, hogy a csoport pénzügyi helyzete a 2007. szeptember 30-án lezárult pénzügyi évben tovább romlott.
- 167 A Bizottság cáfolja ezen érveket.

A Törvényszék álláspontja

- 168 Utolsó jogalapjukkal a felperesek úgy érvelnek, hogy a Bizottság azáltal, hogy a fizetőképességüket meghaladó bírságot szabott ki velük szemben, hatáskörrel való visszaélést követett el, valamint megsértette a 2006. évi iránymutatás (35) bekezdését és az egyenlő bánásmód elvét.
- 169 Az állítólagos hatáskörrel való visszaélést illetően emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely jogi aktus csak akkor jogellenes hatáskörrel való visszaélés miatt, ha objektív, releváns és egybehangzó ténykörülmények alapján nyilvánvaló, hogy azt kizárólag vagy legalábbis elsősorban a hivatkozott céltől eltérő cél elérése, vagy az úgy körülményeinek kezelésére a Szerződés által kifejezetten

előírt eljárás megkerülése érdekében fogadták el (lásd a Bíróság C-331/88. sz., Fedesa és társai ügyben 1990. november 13-án hozott ítéletének [EBHT 1990., I-4023. o.] 24. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

- 170 Márpedig a felperesek a jelen ügyben nem érvelnek azzal, hogy a Bizottság a hivatkozott céltól – azaz a közösségi versenyjog végrehajtásától – eltérő cél elérése, vagy a Szerződés által kifejezetten előírt eljárás megkerülése érdekében szabta ki velük szemben a bírságot. Következésképpen a határozat meghozatala során nem történt hatáskörrel való visszaélés.
- 171 A bírságnak a 2006. évi iránymutatás (35) bekezdése értelmében vett csökkentését illetően ki kell emelni, hogy az ilyen csökkentés három együttes feltételtől függ, nevezetesen:
- a közigazgatási eljárásban kérelem benyújtása;
 - sajátos társadalmi és gazdasági környezet fennállása;
 - a vállalkozás fizetőképességének hiánya, és a vállalkozásnak objektív bizonyítékokkal kell szolgálnia annak alátámasztására, hogy a bírság kiszabása visszavonhatatlanul veszélybe sodorná a gazdasági életképességét, és teljesen megfosztaná eszközeit az értéküktől.
- 172 Márpedig meg kell állapítani, hogy e három együttes feltétel közül legalább kettő nem teljesül. Ugyanis, először is a többi érintett vállalkozással szemben a felperesek a közigazgatási eljárásban a fizetőképtelenségükre hivatkozva egyáltalán nem nyújtottak be a bírság csökkentése iránti kérelmet, noha a 2006. évi iránymutatás kimondja, hogy ilyen kérelmet kell benyújtani. Ezzel összefüggésben az arra alapított érv, hogy az 1998. évi iránymutatás szerint a Bizottság a fizetőképtelenséget mint bírságsökkentő

okot hivatalból figyelembe vehette volna, nem releváns, mivel nem alapozhatja meg a 2006. évi iránymutatás megsértésére vonatkozó állítást. Amennyiben ezen évrre annak állítása érdekében hivatkoznak, hogy a 2006. évi iránymutatás (35) bekezdésétől függetlenül a Bizottság hivatalból köteles megvizsgálni az érintett vállalkozások fizetőképességét, ki kell emelni, hogy az ítélkezési gyakorlatból ilyen kötelezettség nem következik.

- 173 A Hivatalhoz 2010. augusztus 6-án benyújtott levélben a Team Relocations a szóbeli szakasz újbóli megnyitását kérte arra hivatkozva, hogy a Bizottság megváltoztatta arra vonatkozó gyakorlatát, hogy a 2006. évi iránymutatás (35) bekezdése alapján a közigazgatási eljárásban kérelmet kell benyújtani. E kérelmet a 2010. szeptember 23-i határozattal elutasították, mivel e felperes állításaival ellentétben az általa hivatkozott ügyekben benyújtottak kérelmeket a közigazgatási eljárásban. Noha egy sajtócikkből kitűnik, hogy a Bizottság „hivatalosan módosítani kívánja iránymutatását” annak érdekében, hogy figyelembe tudja venni a határozat elfogadását követően bekövetkezett fejlődéseket, meg kell állapítani, hogy e módosítás még nem került elfogadásra. Mindenesetre a 2006. évi iránymutatás értelmezésének megváltozása nem tehet jogellessé valamely, e változás előtt hozott határozatot.
- 174 Másodszor a felperesek nem vitatták a Bizottságnak a határozat (651) preambulum-bekezdésében foglalt azon megállapítását, miszerint a 2006. évi iránymutatás (35) bekezdése értelmében vett „adott [helyesen: sajátos] szociális és közgazdasági környezet” a jelen ügyben nem áll fenn.
- 175 E körülmények között, és anélkül hogy meg kellene vizsgálni, vajon a harmadik feltétellel, azaz a felperesek fizetőképességének állítólagos hiánya a jelen ügyben teljesül-e, a Bizottság helyesen vélte úgy, hogy a 2006. évi iránymutatás (35) bekezdésének alkalmazási feltételei nem teljesülnek.

- 176 Az egyenlő bánásmód elvének megsértésére alapított kifogást illetően elegendő megállapítani, hogy az Interdeannel ellentétben a felperesek a közigazgatási eljárásban nem vetették fel a fizetőképességük kérdését, és nem nyújtottak be kérelmet annak érdekében, hogy ezen okból csökkentsék a bírságukat. Ennélfogva helyzetük nem hasonlítható az Interdean helyzetéhez. Ezzel összefüggésben ki kell emelni, hogy a bírság csökkentése iránti kérelem benyújtása nem minősül pusztán formai követelménynek, hanem olyan követelmény, amelynek hiányában a gazdasági helyzetet egyáltalán nem lehet érvényesen értékelni, mivel a Bizottság nem rendelkezik olyan releváns elemekkel – mint az érintett vállalkozás belső adataival –, amelyek lehetővé tennék a vállalkozás gazdasági életképességének értékelését.
- 177 Következésképpen a felperesek utolsó jogalapját, valamint a Team Relocations annak elrendelése iránti kérelmét, hogy a Bizottság hozza nyilvánosságra azon tényezőket, amelyeket az Interdean bírságának 70%-kal való csökkentése során figyelembe vett, el kell utasítani.
- 178 Mivel a felperesek valamennyi jogalapja elutasításra került, a kereseteket teljes egészében el kell utasítani.

A költségekről

- 179 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 2. §-a alapján a Törvényszék a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Mivel a felperesek pervesztesek lettek, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell őket a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK (nyolcadik tanács)

a következőképpen határozott:

- 1) **A Törvényszék a kereseteket elutasítja.**

- 2) **A Törvényszék a Team Relocations NV-t, az Amertranseuro International Holdings Ltd-t, a Trans Euro Ltd-t és a Team Relocations Ltd-t kötelezi a költségek viselésére.**

Papasavvas

Wahl

Dittrich

Kihirdetve Luxembourgban, a 2011. június 16-i nyilvános ülésen.

Aláírások

Tartalomjegyzék

A tényállás	II - 3579
1. A jogvita tárgya	II - 3579
2. A felperesek	II - 3580
3. A közigazgatási eljárás	II - 3580
4. A határozat	II - 3581
Az eljárás és a felek kérelmei	II - 3585
A jogkérdésről	II - 3587
1. Az arra alapított első jogalapról, hogy a Team Relocations nem vett részt a határozatban leírt egységes és folyamatos jogsértésben	II - 3588
A felek érvei	II - 3588
A Törvényszék álláspontja	II - 3589
Az egységes és folyamatos jogsértés fogalmáról	II - 3590
A kérdéses jogsértő magatartás minősítéséről	II - 3591
– A közös célkitűzés elérésére irányuló átfogó terv fennállásáról	II - 3591
– A Team Relocationsnak az átfogó tervhez való szándékos hozzájárulásáról	II - 3594
– A jogsértő magatartásoknak a Team Relocations általi ismeretéről ..	II - 3595
2. A Team Relocations eladásai értékének kiszámítására alapított, második jogalapról	II - 3596
II - 3636	

A felek érvei	II - 3596
A Törvényszék álláspontja	II - 3597
A releváns eladások értékéről	II - 3597
A magánszemélyek által fizetett költöztetésekről	II - 3600
3. Az arra alapított harmadik jogalapról, hogy a Team Relocations bírsága alapösszegének megállapításakor az általa végzett eladások értékének 17%-át kitevő mértéket alkalmaztak	II - 3602
A felek érvei	II - 3602
A Törvényszék álláspontja	II - 3604
A bírság alapösszegének a Team Relocations egyedi szerepe alapján való meghatározására vonatkozó kötelezettségről	II - 3604
Az arányosság elvének állítólagos megsértéséről	II - 3609
A indokolási kötelezettség állítólagos megsértéséről	II - 3609
4. Az arra alapított negyedik jogalapról, hogy az eladások értéke alapján meghatározott összegnek a jogsértésben való részvétel éveinek számával való megszorzása alaptalan	II - 3612
A felek érvei	II - 3612
A Törvényszék álláspontja	II - 3613
5. A kiegészítő összeg megállapításának aaptalanságára alapított, ötödik jogalapról ..	II - 3614
A felek érvei	II - 3615
A Törvényszék álláspontja	II - 3615
6. Az enyhítő körülmények fennállására alapított, hatodik jogalapról	II - 3617
A felek érvei	II - 3617
A Törvényszék álláspontja	II - 3618

A versenyellenes megállapodások bevezetésében való részvételről	II - 3618
A Team Relocations jogsértésben való részvételének állítólagos korlátozott jellegéről	II - 3619
A magatartások állítólagos engedélyezéséről	II - 3621
7. A Team Relocations hetedik, valamint az Amertranseuro-csoport első, arra alapított jogalapjáról, hogy a Team Relocations által elkövetett jogsértések nem tudhatók be az Amertranseuro-nak	II - 3622
A felek érvei	II - 3622
A Törvényszék álláspontja	II - 3624
A Team Relocations által elkövetett jogsértéseknek az Amertranseuro-csoport tagjainak való betudhatóságáról	II - 3625
A Bizottság állítólagos „aszimmetrikus” megközelítéséről	II - 3628
Az Amertranseuro-csoport második kérelmére vonatkozó érvekről	II - 3629
A bírság állítólagos aránytalan jellegéről	II - 3629
8. A Team Relocationsnak a felperesek fizetőképessége hiányára és hatáskörrel való visszaélésre alapított nyolcadik jogalapjáról, és az Amertranseuro-csoport ugyanerre alapított második jogalapjáról	II - 3630
A felek érvei	II - 3630
A Törvényszék álláspontja	II - 3631
A költségekről	II - 3634